

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

Elaborat per IDEAS Comercio Justo per a l'Ajuntament de València
[Versió definitiva, 11 de desembre de 2019]

Diciembre de 2019

www.ideas.coop

Síguenos:

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

1. Índex

1. Índex	
2. Introducció	4
3. Marc conceptual: el comerç just, el consum responsable i el desenvolupament sostenible	4
3.1. Comerç just i consum responsable	4
3.2. El desenvolupament sostenible: els ODS i el comerç just, un camí en comú.	5
4. Resultats	6
4.1. Metodologia	6
4.2. Context	7
4.3. Estàndards que ha d'aconseguir la ciutat de València.	8
4.4. Situació de partida	9
4.4.1. El coneixement i la compra de productes de comerç just per part de la ciutadania	9
4.4.2. Compromís institucional del sector públic i desenvolupament de polítiques de compra pública ètica	10
4.4.3. Accessibilitat als productes de comerç just	15
4.4.4. Compromís empresarial, social i de la comunitat educativa amb el consum responsable	16
4.4.5. Accions de sensibilització i conscienciació ciutadana a favor d'un comerç just	16
4.4.6. Grup de treball local pel comerç just	18
4.5. Recopilació d'accions innovadores en altres Ciutats pel Comerç Just	18
5. Pla d'actuació a favor del comerç just i el consum responsable a la ciutat de València	21
6. Conclusions	24
7. Bibliografia i annexos	26
ANNEX I: Relació d'establiments de venda al detall, supermercats, hipermercats i canal HORECA amb oferta de productes de comerç just.	27
ANNEX II: Relació de centres educatius, entitats i organitzacions empresarials i ONGD compromeses amb el comerç just.	32
ANNEX III: Relació d'activitats de sensibilització realitzades a València	35
ANNEX IV: Relació d'accions de comunicació realitzades a València	37
ANNEX V: Delegacions i serveis municipals de l'Ajuntament de València que han participat en el desenvolupament del diagnòstic	40

2. Introducció

El 28 de juny de 2018, el ple municipal de l'Ajuntament de València va aprovar una moció per unanimitat de tots els grups polítics perquè el municipi aconseguira el títol de "Ciutat pel Comerç Just". Amb aquest reconeixement, València s'uniria a la xarxa internacional de ciutats compromeses amb el comerç just i permetria remarcar tot el treball que des de fa anys realitzen les ONGD, la comunitat educativa, les associacions, els comerços, les empreses i les entitats públiques i ciutadanes a favor dels drets i la dignitat dels petits grups productors de països empobrits. L'acord vuité d'aquesta moció instava al govern municipal a "realitzar un estudi-diagnòstic per a conèixer la situació inicial per al desenvolupament del model de Ciutat pel Comerç Just". L'objectiu de la realització d'aquest estudi-diagnòstic ha estat conèixer la situació de partida de la ciutat de València en matèria de comerç just i les iniciatives desenvolupades fins al moment per a promocionar

el consum responsable, especialment les que tinguen relació amb el comerç just i, d'una altra banda, definir l'estratègia d'actuació que ha de seguir-se des del municipi per a caminar cap a una ciutat més justa, més centrada en el benestar de les persones, més compromesa individualment i col·lectivament amb pautes de consum responsable, que contribuïsquen a unes relacions laborals d'equitat, a la producció de béns en condicions respectuoses amb el medi ambient i la sostenibilitat d'aquest. Per a això, l'Ajuntament de València, a través del seu servei de Cooperació al Desenvolupament i Migració, va contractar a través d'una licitació pública la realització d'un estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València, del qual va ser adjudicatària la cooperativa IDEAS. A continuació, s'ofereixen les dades recopilades en el marc de l'estudi-diagnòstic.

3. Marc conceptual: el comerç just, el consum responsable i el desenvolupament sostenible¹

El moviment del comerç just és una xarxa internacional amb origen en les xarxes de solidaritat comercial iniciades per comunitats estatunidenques i centreeuropees amb grups d'artesanía i producció d'aliments allà pels anys 50. Des d'aquell moment, el concepte i la pràctica del comerç just han evolucionat fins a convertir-se en el que és hui una manera alternativa de comercialitzar productes, tant en l'àmbit local com internacional, que respecta els drets de les persones i el medi ambient.

3.1 Comerç just i consum responsable

El comerç just és un sistema comercial basat en el diàleg, la transparència i el respecte, que busca una major equitat en el comerç internacional prestant especial atenció a criteris socials i mediambientals. Contribueix al desenvolupament sostenible oferint millors condicions comercials i assegurant els drets de les persones productores i treballadores desfavorides, especialment al Sud.

És un sistema comercial solidari i alternatiu al convencional que persegueix el desenvolupament dels pobles i la lluita contra la pobresa. I es basa en els següents 10 principis fonamentals:

1. Creació d'oportunitats per a productores en desavantatge econòmic.
2. Transparència i responsabilitat.
3. Pràctiques comercials justes.
4. Pagament just per als grups productors.
5. No al treball infantil, ni al treball forçat.
6. Igualtat de gènere i llibertat d'associació.
7. Condicions laborals i salaris adequats per als grups productors, que els permeten viure amb dignitat.
8. Desenvolupament de capacitats.
9. Promoció del comerç just
10. Respecte al medi ambient.

1. Textos elaborats a partir d'informació extreta de la web de la Coordinadora Estatal de Comerç Just: <http://comerciojusto.org/que-es-el-comercio-justo-2/>

2. Definició de l'Organització Mundial del Comerç Just (WFTO per les seues sigles en anglés): <https://wfto.com/>

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

Per tot això, el comerç just és considerat com una eina de cooperació i constitueix, a més, un moviment internacional format per organitzacions del Sud i del Nord, l'objectiu del qual és millorar l'accés al mercat dels grups productors més desfavorits, així com canviar les injustes regles del comerç internacional que consoliden la pobresa i la desigualtat mundials.

Per la seua part, el consum responsable es basa a replantejar les nostres necessitats i la manera de satisfer-les, per tal de contribuir a una societat sostenible i justa. Ser conscients del nostre poder per a decidir i optar per alternatives que transformen les relacions i construeixen altres models de producció-distribució-consum-rebuig allunyats del model hegemònic capitalista, patriarcal, colonialista i, en general, discriminatori cap a les identitats o formes de vida no normatives.

Es tradueix en un conjunt de pràctiques diferencials a diversos àmbits: personal, relacional, organitzacional, institucional i polític, i implica canvis en el dia a dia en totes aquestes dimensions; des d'allò que fa cada persona com a consumidora, fins a quin paper juguen les organitzacions i les institucions com a consumidores i productores, passant per quines polítiques públiques impulsen contextos que afavoreixen estils de vida sostenibles (amb incentius, prohibicions, etc.) o quins marcs són necessaris per a generar una nova cultura de consum.

Quan parlem de consum responsable, parlem també d'estils de vida, perquè no es tracta només de canviar una marca o un producte per un altre, sinó de portar una vida satisfactòria dins dels límits biofísics del planeta, i així conjuminar pràctiques quotidianes i valors. Els àmbits del consum en els quals apostar per una transformació són múltiples: aigua, energia, alimentació, cultura i oci, transport, tecnologia, roba i complements, finances, higiene i cosmètica, habitatge, etc. Suposa, per tant, qüestionar les rutines i tot allò que hem construït socialment al voltant del consum. Això implica desenvolupar noves habilitats i nou coneixement. Perquè el nostre consum siga realment responsable, encara que les opcions concretes depenguen del context, haurem de consumir menys per a reduir el nostre impacte i augmentar la nostra relació amb l'entorn més pròxim.

En resum, podem prendre dos pilars fonamentals per al desenvolupament d'un consum responsable i transformador: la sostenibilitat de la vida, en la seua dimensió ambiental i de cures, i la justícia social, amb els seus aspectes d'equitat, solidaritat, democratització i redistribució de la riquesa. En

aquest sentit, el comerç just i l'economia social i solidària són dues eines efectives per a consumir de manera responsable.

Conèixer la repercussió de les nostres eleccions de consum de béns i serveis per a la vida de les comunitats productores i el planeta és el primer pas per a prendre consciència i canviar els nostres hàbits cap a un consum més conscient i responsable.

3.2. desenvolupament sostenible: els ODS i el comerç just, un camí en comú⁴.

El comerç just ens ofereix una eina perquè totes les persones, com a consumidores, tinguem l'oportunitat de contribuir al compliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) són un acord de la comunitat internacional per a posar fi a la pobresa, reduir les desigualtats socials i econòmiques, protegir el planeta i assegurar la pau i la prosperitat per a les generacions presents i futures.

Aquests 17 objectius es basen en els objectius aconseguits pels Objectius del Mil·lenni, però inclouen noves esferes com la necessitat de frenar el canvi climàtic o reduir les desigualtats socioeconòmiques i de gènere, entre d'altres. També proposen metes concretes que hauran de ser aconseguïdes per tots els països del món, que hauran de rendir comptes en referència al seu compliment de manera periòdica.

Entre les prioritats que aborden els ODS es troben: la reducció de les desigualtats, la promoció del consum sostenible, el foment de la pau i la justícia social o la igualtat de gènere, prioritats que coincideixen al 100 % amb els objectius del comerç just.

El 25 de setembre de 2015, l'Organització de les Nacions Unides (ONU) va aprovar en la seua Assemblea General els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que la comunitat internacional, amb l'ajuda de la ciutadania, pretén aconseguir abans de 2030, amb la finalitat d'erradicar la pobresa, protegir el planeta, reduir les desigualtats i assegurar la prosperitat per a totes les persones. Cada objectiu té les seues pròpies metes per a mesurar el grau de compliment.

Aconseguir-los només serà possible si s'identifiquen i potencien models, experiències i iniciatives polítiques, econòmiques i/o socials que hagen demostrat contribuir al desenvolupament sostenible. Aquest model de desenvolupament "satisfà les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les generacions futures

3. Textos adaptats a partir d'informació extreta de la web de REAS (xarxa d'economia alternativa i solidària): <https://www.economiasolidaria.org/consumo-responsable>

4. Textos elaborats a partir d'informació extreta de la publicació d'IDEAS "El Comercio Justo y los ODS: un camino en común": <https://ideas.coop/que-hacemos/banco-de-recursos/>

per a satisfer les seues pròpies necessitats”, assegurant la viabilitat, l’equilibri i el respecte dels quatre factors que el componen: social, ambiental, cultural i econòmic.

Hui dia existeixen diferents maneres de contribuir a un desenvolupament sostenible. El comerç just n’és una, ja que permet millorar les condicions de vida de les comunitats productores, així com millorar la qualitat social, ambiental i per a la salut dels productes per al consum. Aquestes estratègies mostren que el comerç just és una forma efectiva per a construir models de desenvolupament més sostenibles i equitatius. Per tot això, el Parlament Europeu el va reconèixer com una “eina efectiva per a erradicar la pobresa i una forma de desenvolupament sostenible”..

4. Resultats

A continuació, s’exposen els resultats obtinguts en la realització del diagnòstic, que ha tingut una durada d’un any, de l’1 de juliol de 2018 al 30 de juny de 2019, moment en el qual es van agrupar totes les dades obtingudes i es va realitzar aquest document.

4.1. Metodologia

El present estudi-diagnòstic ha estat abordat amb la finalitat d’afavorir la participació ciutadana en el seu desenvolupament pivotant sobre dues premisses: la primera és que el protagonisme ha de ser dels agents locals (empresarials, públics i socials) i la segona és que ha de servir per a afavorir el seu compromís de participació activa en les accions que s’incloguen en el pla d’actuació.

Els dos productes obtinguts han estat, d’una banda, conèixer la situació actual del compliment dels estàndards de ‘Ciutat pel Comerç Just’ aplicats al municipi de València i, d’altra, la realització participativa d’un pla d’actuació 2018-2020 amb el qual incidir en aquells aspectes o mancances de la localitat pel que fa a l’accessibilitat o a compromisos concrets amb el consum responsable i el comerç just.

A més, s’ha integrat la perspectiva d’un consum responsable recopilant informació que excedeix a la disponibilitat de productes de comerç just o altres accions que n’afavoreixen un major coneixement per part de la ciutadania, i també s’ha recopilat informació sobre les possibilitats d’accés a productes i/o serveis que ofereixen algun tipus de garantia ecològica, de procedència local o que tinguen alguna fi social.

Per a la realització de l’estudi diagnòstic s’han realitzat entrevistes particulars amb entitats locals, tant públiques com empresarials i socials, i s’han organitzat diverses trobades on han participat diversos agents, i on s’ha pogut contrastar la informació recopilada a través de diversos mitjans (bibliogràfics, cerques en internet, telefonades, etc.). Així, la cooperativa IDEAS, en col·laboració amb el servei de Cooperació per al Desenvolupament i Migració de l’Ajuntament de València, ha realitzat tasques de recerca centrades a recopilar dades rellevants que ajuden a conèixer en quina situació es troba el municipi de València actualment en relació amb els estàndards del programa de Ciutat pel Comerç Just. Entre les activitats realitzades es troben:

Juliol de 2018	<p>Reunió inicial amb l’Ajuntament de València.</p> <p>Reunió amb el grup de comerç just de la Coordinadora Valenciana d’ONGD (CVONGD).</p> <p>Reunió i presa de contacte amb la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València.</p>
Setembre de 2018	Identificació conjunta d’agents clau (socials, empresarials i institucionals) per a la realització de l’estudi-diagnòstic.
Octubre de 2018	<p>Elaboració, disseny i difusió del fullet explicatiu de l’estudi-diagnòstic.</p> <p>Primera presa de contacte telefònica amb les organitzacions de la societat civil organitzada de València (Federació Veïnal, Associació d’Empresaris, etc.).</p>
Novembre de 2018	<p>Sessió de treball amb delegacions i serveis municipals⁵ que gestionen polítiques d’interès per a l’estudi diagnòstic.</p> <p>Sessió de treball amb ONGD locals per a recopilar dades sobre activitats i accions a favor del comerç just.</p> <p>Sessió de treball amb empreses locals adherides a REAS País Valencià (xarxa d’economia alternativa i solidària).</p> <p>Visita i trucades telefòniques a establiments d’hostaleria i comerços locals que disposen de productes de comerç just.</p>
Desembre de 2018	Sistematització de les dades recopilades.

5. Llistades en l’ANNEX V d’aquest estudi-diagnòstic.

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

Març de 2019	Devolució de dades preliminars i elaboració participada i col·lectiva del pla d'actuació 'València pel comerç just'
Juny de 2019	Elaboració del diagnòstic i presentació de l'esborrany definitiu.

4.2. Context

L'abril de 2000, un grup de voluntaris i voluntàries de diferents organitzacions de comerç just de la ciutat de Garstang (Regne Unit) es van mobilitzar per a facilitar l'accés als productes de comerç just en els establiments de la seua localitat; en poc temps van aconseguir que estigueren disponibles en col·legis, empreses, botigues, cafeteries i diversos restaurants. Gràcies al suport popular, l'ajuntament de la localitat va aprovar una declaració de suport a l'ús de productes de comerç just el maig de 2001; això va propiciar que la localitat s'autoproclamés primera Ciutat pel Comerç Just del món. Ràpidament altres ciutats del país van adherir-se a la causa i van començar a desenvolupar experiències similars. En 2002 la iniciativa ja havia travessat fronteres i s'havia desenvolupat a ciutats d'Irlanda, Bèlgica i Països Baixos. Atés l'èxit, en 2006 diferents organitzacions de comerç just de diversos països comencen a coordinar-se entre si per a donar-li més projecció a la campanya i facilitar l'intercanvi d'experiències entre localitats de tot el món: es crea la Iniciativa Internacional de Ciutats pel Comerç Just. En 2007 rep el suport de diferents organismes de la Unió Europea com el Parlament, la Comissió i el Comitè de les Regions, entre d'altres.

La campanya tracta de sensibilitzar i conscienciar la ciutadania sobre la necessitat de posar en pràctica hàbits de consum responsable a través de la compra de productes de comerç just per a contribuir a un desenvolupament sostenible, principalment en països empobrits del Sud. Per a això es coordinen accions juntament amb els agents locals (empreses, entitats del sector públic, associacions, comunitat educativa, etc.) per a facilitar l'accés als productes de comerç just. Per a reconèixer l'esforç realitzat a totes les ciutats que aconseguen els cinc criteris objectius i quantificables establerts en relació amb la comunicació, l'accessibilitat al comerç just i el suport institucional, se'ls atorga el títol de Ciutat pel Comerç Just.

En l'actualitat, **hi ha més de 2.000 localitats a tot el món considerades Ciutats pel Comerç Just**, entre les quals es troben: Kumamoto (Japó), Greenwich (Connecticut, EUA), Herne (Alemanya), Delft (Països Baixos), Kontich i

Bilzen (Bèlgica), Madrid (Espanya), Rutherglen i Cambuslang (Escòcia, Regne Unit), i Witney (Anglaterra, Regne Unit). A l'Estat espanyol, el programa està coordinat per l'organització de comerç just IDEAS. Més de 30 localitats i 23 agents socials estan involucrats. Municipis com Còrdova, Bilbao, Getxo, Portugalete, Lleó, Madrid, Puerto Real (Cadis), Burgos, Saragossa, Valladolid i Torrelavega (Cantàbria), entre altres, ja han rebut el títol de Ciutat pel Comerç Just.

A la Comunitat Valenciana són dues les localitats adherides a la campanya: Oriola (Alacant) i Sagunt (València). La primera d'elles va aconseguir l'estatus de "Ciutat pel Comerç Just" l'any 2013 després de demostrar el compliment dels estàndards. En el segon cas, encara s'està treballant per a aconseguir-lo. El municipi de València se suma a aquesta iniciativa amb l'objectiu d'aconseguir el títol que ja tenen altres localitats de l'Estat espanyol i adherir-se a la iniciativa internacional. **El passat 2 d'abril de 2019, després de la presentació dels resultats preliminars d'aquest diagnòstic, es va concedir el títol de 'Ciutat pel Comerç Just' a València.**

Concretament, els criteris que han de complir els municipis que aspiren a tenir el títol són els següents:

1. Aprovar una resolució favorable al comerç just i al consum d'aquesta mena de productes per part de l'Ajuntament o Consell Local.
2. Oferir productes de comerç just en cafés, restaurants i botigues de la ciutat.
3. Acreditar el compromís del sector privat i la comunitat educativa introduint aquest tipus de productes en el seu consum intern.
4. Crear grups de treball locals i multisectorials que coordinen les accions del programa.
5. Comunicació del programa a la ciutadania.

Una vegada aconseguits aquests criteris, els municipis que desitgen sol·licitar la concessió del títol han de remetre el formulari amb la informació recopilada a l'entitat coordinadora del programa a l'àmbit estatal, en aquest cas IDEAS, perquè aquesta al seu torn faça un informe favorable validat pels agents locals i col·laboradors de la iniciativa a l'àmbit estatal. Després d'aconseguir aquest informe favorable, es confirma la concessió del títol tant a l'entitat que va presentar la sol·licitud com a les entitats que participen en la iniciativa estatalment i internacionalment, amb l'objectiu que reba publicitat.

4.3. Estàndards que ha d'aconseguir la ciutat de València.

Segons l'Institut Nacional d'Estadística, el municipi de València tenia 790.201 habitants en 2016. Aquesta dada és fonamental per a realitzar el càlcul dels estàndards que la localitat ha de complir per a aconseguir l'estatus de Ciutat pel Comerç Just. En primer lloc, el municipi de València estaria inclòs dins de la classificació de localitats de "més de 200.000 habitants" que distingeix el programa per a aplicar els estàndards; aquests estan calculats sobre la base de la proposta de 2012 de criteris actualitzats de la iniciativa estatal de 'Ciutats pel Comerç Just' (s'annexen). Per al municipi de València serien els següents, que han d'estar complerts abans de la presentació del formulari de sol·licitud:

1. Ha de tenir aprovada una **Declaració Institucional de suport al Comerç Just** de l'òrgan de govern corresponent del consistori municipal.
2. Realització de **4 contractes o concessions administratives** que hagen requerit la publicació d'un plec de licitació que consideren, almenys, un criteri de comerç just (no s'exigeix que siguin efectius, sinó simplement que es consideren).
3. Realització de **8 compres o contractes directes** (sense necessitat de publicació de plec de licitació) que hagen incorporat, almenys, un producte de comerç just a l'any. En aquest cas, les adquisicions sí que han de ser efectives; és a dir, s'ha d'acreditar l'ús de productes o serveis de comerç just.
4. Que **40 establiments de venda al detall** (xicotet i mitjà comerç, supermercats i/o hipermercats) oferisquen, almenys, 3 productes de comerç just.
5. Que **26 establiments i/o serveis d'hostaleria** (cafeteries, bars, restaurants, hotels i/o màquines expenedores) ofereixen algun producte de comerç just.
6. Que **8 empreses estiguen compromeses amb el Comerç Just** i ho hagen materialitzat, almenys, amb alguna de les següents accions: una compra de productes de comerç just i/o una activitat de sensibilització/difusió a l'any.
7. Que **8 organitzacions representatives de la societat civil i/o ONGD** estiguen compromeses amb el comerç just i realitzen, almenys, una compra de productes de comerç just i/o alguna activitat de sensibilització/difusió a l'any.

8. Que **8 centres educatius es troben compromesos amb el comerç just** i realitzen alguna de les següents accions: una compra de productes de comerç just i/o una activitat de sensibilització/difusió a l'any.
9. Realització de **20 accions de comunicació sobre consum responsable i comerç just** a l'any dirigides a la ciutadania en general (notícies aparegudes en premsa, manteniment de canals de comunicació social, etc.).
10. Organització de **20 activitats de sensibilització/difusió sobre consum responsable i comerç just** a l'any dirigides a la ciutadania en general (dia del comerç just, campanyes, etc.).

A continuació s'exposen les dades recopilades en el diagnòstic en relació amb la situació actual (desembre de 2018) del municipi de València quant a la situació-objectiu que exigeix el títol de Ciutat pel Comerç Just. També s'identifiquen les millors accions a iniciar per a aconseguir-ho en un termini no superior a 2 anys.

4.4. Situació de partida

El municipi de València destaca per un gran teixit social compromés amb el comerç just. Destaca el grup de comerç just de la Coordinadora Valenciana d'ONGD (CVONGD), integrat per Oxfam Intermón, Ecosol, Petjades, Solidaridad Internacional PV, Càritas i La Tenda de Tot el Món. Una d'aquestes entitats, Oxfam Intermón, va ser la primera a obrir una de les botigues de comerç just de la ciutat allà per l'any 1995, seguida d'altres entitats com SETEM-País Valencià, que obriren la seua tenda l'any 2007⁶.

Fins a 2019 s'han produït grans avanços a la ciutat, tant de caràcter institucional com empresarial i social. El boom del consum ecològic ha afavorit la compra de productes de comerç just en la localitat. Aquests productes estan accessibles no sols a través de botigues especialitzades sinó també en restaurants, comerços i superfícies comercials. Destaquen igualment els avanços en compra pública ètica de comerç just, que han materialitzat el compromís públic amb formes de consum més responsable i sostenible.

4.4.1. El coneixement i la compra de productes de comerç just per part de la ciutadania

Segons dades de l'últim Baròmetre Municipal d'Opinió Ciutadana de l'Ajuntament de València, publicat el desembre de 2017, el 10,7 % de la població del municipi afirmava haver

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

comprat algun producte de comerç just durant l'últim any. D'altra banda, l'Informe de Comerç Just a Espanya de 2017 establia que el consum mitjà de comerç just per habitant era de 0,93 euros, molt per davall de la mitjana de la Unió Europea, situada en 14,15 euros per habitant i any. Això denota un dèficit en el coneixement i accés als productes de comerç just per part dels consumidors i les consumidoras. Segons aquest mateix informe, els principals punts d'accés a aquesta mena de productes són els supermercats (40 % de les compres), els serveis d'hostaleria (36 %) i els xicotets i mitjans establiments de venda al detall (21,2 % del total).

Les últimes dades sobre coneixement del comerç just a Espanya, recollides en l'Informe "La opinión y valoración de los consumidores sobre la Responsabilidad Social de la Empresa en España" publicat en 2010 per la Confederació de Consumidors i Usuaris afirmava que, fins a aquest any, "s'afirmava moderadament la proporció d'aquells que manifesten que almenys han sentit parlar del comerç just" en relació amb informes anteriors. El 61 % de les persones consultades afirmaven haver sentit parlar del comerç just. D'elles, les que es trobaven en el rang d'edat comprés entre 35 i 55 anys eren les que major coneixement tenien (en concret el 68,5 %). En relació amb el perfil de consumidor que comprava habitualment aquests productes, estava entre persones amb estudis universitaris (en concret el 83,5 % de les persones amb titulació universitària afirmaven conèixer el comerç just) i aquells que tenien ingressos superiors a 1.300,00 euros al mes (77,8 % dels enquestats que ingressaven més d'aquesta quantitat afirmaven conèixer-lo). **Amb aquestes dades podem afirmar que el perfil de ciutadà amb major coneixement sobre comerç just és una persona amb estudis universitaris, situat en el rang d'edat entre 35 i 55 anys i amb ingressos superiors a 1.300,00 euros mensuals.**

Un altre estudi realitzat per IDEAS l'any 2009 posava en relleu que, a les 15 ciutats on es va desenvolupar l'estudi, incloent-hi el municipi de València, un 39 % de la població tenia un coneixement exacte de què era el comerç just. Igualment, el 33 % de la població confirmava que havia comprat alguna vegada productes de comerç just (xifra molt superior a la recollida en el Baròmetre Municipal d'Opinió Ciutadana de desembre de 2017).

Pel que fa a les dades específiques de la Comunitat Valenciana, podem recórrer a l'Informe titulat "**El comerç just al País Valencià**", del qual es van elaborar tres edicions relatives als anys 2008, 2011 i 2013-2014, publicats en anys posteriors. El

publicat en 2011 (relatiu a l'any 2008) per la Universitat de València i elaborat pels professors Amat Sánchez i Enriqueta Sant Andrés afirmava que "el grau de coneixement de la població valenciana del comerç just és valorat per les organitzacions com a reduït (fins i tot en algun cas es considera que la seua expansió es troba estancada). Així, es considera que l'opció pel comerç just resulta encara minoritària en la societat valenciana (té un públic molt concret i normalment no es coneix aquesta alternativa ni el seu funcionament). Aquestes carències de coneixement es troben directament relacionades amb el paper que juguen els mitjans de comunicació i amb l'escàs compromís del sistema educatiu amb aquesta opció". També indicava que els principals punts febles del Comerç Just eren, la seua falta d'oferta, les febleses estructurals dels seus principals canals de comercialització (especialment botigues especialitzades) i la informació sobre aquesta mena de productes. Finalment assenyalava que "el perfil predominant de la persona consumidora de productes de comerç just es correspon amb un elevat nivell de consciència social i ecològica que els indueix a consumir responsablement" i que "hi ha un interès creixent entre la ciutadania per aquest tipus de consum, la qual cosa constitueix un factor que pot impulsar el desenvolupament del comerç just".

L'últim estudi realitzat sobre la situació del comerç just a la Comunitat Valenciana va ser el referit als anys 2013-2014 i publicat en 2015, aquesta vegada per la Coordinadora Valenciana d'ONGD. Entre les conclusions més rellevants de l'estudi estaven:

- que la Comunitat Valenciana estava per davall de la mitjana de consum de productes de comerç just a Espanya,
- que els supermercats i grans superfícies havien desplaçat el xicotet comerç com a principal canal de venda de productes de comerç just,
- que el perfil principal de persona consumidora de productes de comerç just era jove, amb estudis universitaris i amb alta conscienciació social i solidària,
- que la majoria de persones consumidoras de comerç just valoraven la qualitat dels productes, encara que creien que es podia millorar l'embalatge per a fer-lo més atractiu,
- i que la majoria de persones no consumidoras estarien disposades a comprar productes de comerç just si foren més accessibles i n'hi haguera més varietat; una quantitat considerable d'elles esmentava l'alt preu com a factor que limitava les seues possibilitats de consum.

6. Actualment aquest establiment està tancat.

En definitiva, podem afirmar que el grau de coneixement de la ciutadania pel que fa al comerç just encara és baix, i el nivell de compra és excessivament baix en relació amb altres societats europees. **En conclusió, el perfil de ciutadà que, potencialment, pot convertir-se en consumidor habitual de productes de comerç just és el de persones entre els 35 i 55 anys, amb estudis universitaris i amb nivells mitjans de renda.**

4.4.2. Compromís institucional del sector públic i desenvolupament de polítiques de compra pública ètica

Polítiques de suport al comerç just i el consum responsable

En l'àmbit institucional, la ciutat de València té aprovada una Declaració per a convertir a València en Ciutat pel Comerç Just amb data de 28 de juny de 2018. En aquesta, el ple municipal, i en particular el govern local, es compromet a desenvolupar 8 accions concretes agrupades en: (1) realitzar campanyes de sensibilització, (2) donar suport a l'organització d'una fira de comerç just i consum responsable, (3) la col·laboració amb la Coordinadora Valenciana d'ONGD per a celebrar el Dia Mundial del Comerç Just, (4) difusió a la ciutat d'aquelles empreses que aposten pel comerç just, (5) promoure entre les empreses locals el suport a les xarxes de comerç just, (6) afavorir accions d'educació per al desenvolupament, (7) desenvolupar accions formatives en compra pública ètica entre el personal públic i (8) realitzar un estudi-diagnòstic per a conèixer la situació inicial i per al desenvolupament del model de Ciutat pel Comerç Just. Amb aquest compromís institucional, l'Ajuntament de València pretén “treballar per a aconseguir el títol de Ciutat pel Comerç Just, un reconeixement d'àmbit internacional recollit en el Programa Internacional de Ciutats pel Comerç Just que acredita que el municipi treballa en la consecució de l'objectiu de fomentar en la ciutadania el comerç just, a través de la implicació de tots els agents clau: govern local, sectors empresarial, organitzacions socials i comunitat educativa”, segons es recull en la mateixa Declaració.

Prèviament a l'aprovació d'aquesta moció, l'Ajuntament de València ja havia mostrat el seu compromís amb el comerç just. En concret, en el seu Pla Nord-Sud 2009-2013 ja recollia el compromís de fomentar “projectes que promocionen el comerç just i el consum responsable en la Convocatòria de Sensibilització i Educació per al Desenvolupament”.

Actualment, la política municipal de solidaritat està emmarcada en el Pla Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament 2019-2022⁷, aprovat en el Ple de l'Ajuntament de València el passat 27 de setembre de 2018. En aquest pla podem trobar una referència significativa i una vinculació amb els 10 principis fonamentals del comerç just i el consum responsable. En particular, el principi número 2 del Pla, “Solidaritat i justícia global”, estableix que “la política de cooperació és expressió de la solidaritat de la nostra societat amb els pobles empobrits i reconeixement del deute historicosocial, econòmic i ecològic, contret per l'explotació insostenible dels recursos del Sud a conseqüència d'un ordre internacional injust”. En aquesta línia, el Pla indica que “com a acció solidària, la política de cooperació no pot ser mediatitzada ni compromesa per interessos d'una altra índole, per la qual cosa es garanteix la seua desvinculació d'interessos comercials i econòmics i de qualsevol mena que pogueren posar en qüestió el seu caràcter solidari i l'absència d'ànim de lucre en la gestió d'aquesta. L'assumpció del principi de solidaritat suposa també reconèixer l'horitzontalitat com a base de la relació entre els agents de cooperació, tant entre els presents a la ciutat de València com amb les organitzacions i institucions sòcies dels països del Sud”.

Les tres principals línies estratègiques del Pla contenen línies d'actuació que, en la seua majoria, guarden relació amb el comerç just i el consum responsable. Específicament, moltes d'aquestes estan directament relacionades amb el Pla d'Actuació en matèria de Comerç Just i Consum Responsable elaborat participativament durant el desenvolupament d'aquest diagnòstic; especialment la LA1.3, sobre coherència de polítiques; la LA2.1, d'enfortiment del teixit associatiu i de les xarxes de solidaritat; la LA2.3, de millora de les accions de comunicació per a sensibilitzar a la ciutadania sobre els problemes Sud-Nord, i la LA3.2, d'enfortiment de les capacitats municipals i dels agents de comunicació. A continuació s'inclouen les línies d'acció que poden contribuir a afavorir i donar suport al comerç just:

7. Es pot accedir al document complet a través del següent enllaç: [https://www.valencia.es/ayuntamiento/cooperacion.nsf/0/EFA0F9D6D3AB12FC1257F7D004888AE/\\$FILE/01%20Plan%20Cooperacion%20Int%20Desarrollo%20COMPLETA%20CASTELLANO%20\(1\).pdf?OpenElement&lang=1](https://www.valencia.es/ayuntamiento/cooperacion.nsf/0/EFA0F9D6D3AB12FC1257F7D004888AE/$FILE/01%20Plan%20Cooperacion%20Int%20Desarrollo%20COMPLETA%20CASTELLANO%20(1).pdf?OpenElement&lang=1)

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

LÍNIES ESTRATÈGIQUES	LÍNIES D'ACTUACIÓ
LE 1. Orientar la política de cooperació cap a processos de desenvolupament en el mitjà i llarg termini amb un decidit enfocament basat en drets humans.	LA1.1 Donar suport a processos de desenvolupament en el mitjà i llarg termini superant la falta de previsibilitat i fragmentació de l'AOD (Ajuda Oficial al Desenvolupament).
	LA1.2 Incorporar l'enfocament basat en drets humans en totes les accions impulsades per l'AOD municipal.
	LA1.3 Ressituar la solidaritat com a motor de les polítiques de cooperació aprofundint en l'enfocament Sud.
	LA1.4 Promoure la coherència de polítiques.
LE 2. Foment de la participació, la corresponsabilitat i la generació de xarxes ciutadanes per a la transformació social.	LA2.1 Enfortir el teixit associatiu local, promoure l'articulació de xarxes i augmentar la participació i implicació de la ciutadania.
	LA2.2 Fomentar l'intercanvi de sabers i la cooperació entre col·lectius, organitzacions, institucions i governs locals del Nord i del Sud.
	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.
LE 3. Millora de la gestió a través de l'enfortiment de les capacitats per a augmentar l'eficàcia de l'AOD.	LA3.1 Fomentar l'avaluació i l'aprenentatge.
	LA3.2 Enfortir les capacitats municipals i dels agents de cooperació.

La LA1.5. sobre coherència de polítiques esmenta expressament que les accions previstes es complementaran i atendran “el treball realitzat (estudi de comerç just –servei de cooperació– i compra pública ètica –servei de comerç–)” i afavoriran “la participació interdepartamental en processos de formació que suposen bones bases sobre les quals continuar aprofundint en la coherència de polítiques per al desenvolupament”.

També es poden executar les diferents línies d'actuació en el desenvolupament dels instruments que proposa el pla. Existeixen referències explícites al comerç just:

D.1 EpDCG de gestió indirecta	D.1.1. Convocatòria de projectes d'EpDCG.
D.2. Sensibilització i comunicació de gestió directa	D.2.1. Accions de sensibilització i comunicació d'execució directa.
D.5. Subvencions directes	D.5.1. Subvencions directes en matèria d'EpDCG i sensibilització.
D.6 CVONGD	D.6.1. Conveni de col·laboració CVONGD.

Pel que fa a l'últim instrument, el **Conveni de Col·laboració amb la CVONGD**, s'especifica en el pla que una de les línies d'actuació que ha de contenir és la de “comerç just i consum responsable”, per tal de garantir la continuïtat i estabilitat de les accions que, periòdicament, organitza i dinamitza aquesta entitat, especialment el Dia Mundial del Comerç Just. Es dedueix dels esments explícits sobre comerç just realitzats en el pla que el compromís local es mantindrà estable en els pròxims anys, fet que possibilitarà la cristallització de polítiques i accions que afavorisquen el consum responsable entre la ciutadania i la cooperació amb els grups productors del Sud.

També els dos últims Plans Directors de la Cooperació Valenciana⁸ han esmentat el comerç just. Aquests plans han tingut i tenen especial incidència a la ciutat de València en trobar-se les seues seues socials o les delegacions de moltes ONGD en el municipi i desenvolupar gran part de la seua activitat en la ciutat.

Així, el III Pla Director 2014-2017 de la Generalitat Valenciana mostrava la seua “aposta per donar suport a la creació i consolidació d'emprenedories d'acord amb objectius del Programa del Treball Decent de l'OIT, i donar suport a les iniciatives de comerç just i el consum responsable”, remarcant la importància d'aquests instruments per a la consecució dels seus objectius. Entre els objectius específics es trobava “donar suport a iniciatives de comerç just i, en general, a totes aquelles

8. Promoguts per la Generalitat Valenciana.

tendents a fomentar un comerç local i global, nacional i internacional més equitatiu, que no atempte contra els drets fonamentals dels col·lectius més vulnerables”. Entre els sectors d’incidència en matèria d’educació per al desenvolupament, el pla establia com una de les seues tres prioritats “el foment de comportaments responsables en consum, comerç just, finances ètiques i una cultura global de respecte a les persones, a l’equitat de gènere i al medi ambient”. Amb això es pot afirmar que han estat nombrosos els projectes i programes de sensibilització que, durant aquests anys, s’han desenvolupat o han tingut incidència en el municipi.

Actualment està en vigor el IV Pla Director 2017-2020. El seu Eix 3, centrat a afavorir la prosperitat de les societats de tot el món, recull com a objectiu operatiu “impulsar el comerç just i la compra pública ètica com una eina de desenvolupament”. Com a compromís concret, exigeix que “un mínim del 15 % i un màxim del 20 % a l’educació per a la ciutadania global, accions de comerç just i consum responsable i enfortiment de xarxes locals en l’àmbit de la solidaritat”. S’identifica que existeix una política favorable per a facilitar l’accés a recursos públics i potenciar el treball d’incidència i sensibilització sobre la ciutadania a favor del comerç just a València, en coordinació amb les ONGD i entitats locals que puguen ser destinatàries d’aquests fons.

En relació amb altres línies d’actuació política, els hàbits de consum es consideren igualment prioritaris per a poder afavorir un canvi en el model de desenvolupament de la ciutat en si. Són vàries les polítiques municipals que pretenen incidir en els hàbits de consum de la ciutadania i el teixit empresarial.

Per exemple, al Pla Jove de la Ciutat de València 2014-2018 es proposa “promoure la sostenibilitat, ja que no hi ha futur de benestar per a ningú si no es modifiquen les actuals pautes de consum”⁹ amb la intenció d’incidir en l’estil de vida de la joventut. La reformulació d’aquest pla, realitzada per a la seua execució durant els anys 2017 i 2018, desenvolupa més aquesta proposta indicant que caldria “promoure la sostenibilitat incrementant les activitats de conscienciació per a la conservació del nostre entorn: prevenir incendis, evitar la contaminació per a controlar l’efecte d’hivernacle, evitar la destrucció de la capa d’ozó, promoure la reforestació, valorar la flora i fauna autòctones, potenciar el consum responsable i ecològic, etc.”.

D’altra banda, en **2015 l’Ajuntament de València va signar el Pacte de Polítiques Alimentàries Urbanes de Milà (més conegut com a Pacte de Milà)**, juntament amb més de cent ciutats de tot el món, amb l’objectiu d’avançar cap a sistemes alimentaris més justos, saludables, sostenibles i inclusius. Aquest pacte ha sigut secundat de manera decidida per la FAO (l’Organització de les Nacions Unides per a l’Alimentació i l’Agricultura). Dins del compromís signat per la ciutat de València es trobava facilitar “la inclusió de consideracions relatives a la política alimentària urbana dins de les polítiques, els programes i les iniciatives [municipals] en els camps social, econòmic i ambiental, que afecten, entre altres coses, la distribució i el proveïment alimentaris, la protecció social, la nutrició, l’equitat, la producció alimentària, la instrucció, la seguretat alimentària i la reducció dels desaprofitaments” així com “revisar i modificar les polítiques, els plans i les normes existents en l’àmbit urbà per a afavorir la creació de sistemes alimentaris justos, resilents i sostenibles”.

En aquest context, des de la Regidoria d’Agricultura, Horta i Pobles de València es va marcar com a eix prioritari de la seua actuació generar una nova governança alimentària local i dotar a la ciutat de València d’un Consell Alimentari Municipal. El Consell Alimentari Municipal de la Ciutat de València és un òrgan col·legiat d’informació, consultiu i de participació i representació en matèria d’alimentació amb capacitat per a adoptar acords d’iniciativa i proposta. El seu àmbit de treball inclou el sistema agroalimentari en totes les seues accepcions, i comprén les dimensions verticals que implica aquest concepte (producció, transformació, transport, distribució, venda i consum), així com les dimensions horitzontals relacionades amb justícia social, educació, salut, democràcia, ecologia i respecte pel medi ambient. Aquest Consell constitueix, en essència, un espai de participació ciutadana molt coincident amb el desenvolupament del model de Ciutat pel Comerç Just.

D’altra banda podríem destacar el compromís amb el consum responsable de Mercavalència, Centre Agroalimentari de la Comunitat Valenciana. Està compost pels Mercats Centrals de Peixos, Fruïtes i Hortalisses, la Tira de Comptar, Mercaflor, l’Escorxadador Ecològic de Serveis, i la Zona d’Activitats Complementàries (ZAC). La seua visió és la de “treballar juntament amb les empreses, institucions públiques i organitzacions del sector per a consolidar un sistema alimentari sostenible, que done resposta a les necessitats del mercat i a

9. Proposta inclosa en el punt 3.8 del Pla Jove de la Ciutat de València 2014-2018.

10. Més informació: <http://www.cvongd.org/abrefichero.asp?idfichero=851>

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

les inquietuds socials de l'àmbit d'actuació". Entre els seus principis es troba el de sostenibilitat ambiental i social i l'aposta pel Pacte de Milà, en el qual s'aspira a promoure formes de consum responsable que permeten afavorir els drets dels grups productors i la producció agroecològica.

Finalment destaca el Manifest del Consell de Govern de 2012¹¹, de la Universitat de València, en el qual mostra el seu suport al model de comerç internacional basat en valors i principis d'igualtat, respecte, sostenibilitat i solidaritat, com els que representa el comerç just, i en el qual a més es compromet al fet que les seues compres i contractacions responguen a criteris ètics, socials i ambientals.

La Compra Pública Ètica en el Ayuntamiento de València y otras entidades públicas Valencianas

El 12 de març de 2017, l'Ajuntament de València va posar de manifest, a través de la signatura de la Declaració municipalista a favor d'una contractació pública sostenible, "la importància d'una contractació pública sostenible que incorpore aspectes socials i ambientals en la presa de decisions, amb l'objectiu de contribuir a la transformació socioeconòmica i la dinamització del teixit productiu local, de les xicotetes i mitjanes empreses i de totes aquelles organitzacions que generen impactes econòmics, socials i ambientals positius". Aquest acord va ser signat en conjunt amb altres ciutats de l'Estat espanyol com Madrid, Barcelona, Santa Coloma, Sabadell, Badalona, Sevilla i Pamplona.

Per la seua part, el consistori municipal disposa des de l'any 2015 d'una **comissió per a introduir en els plecs dels contractes de l'Ajuntament aspectes socials, laborals, mediambientals i de comerç just**. La comissió està conformada per diverses delegacions municipals. En aquesta, s'han abordat possibles canvis normatius i de clàusules de les contractacions pròpies de l'Ajuntament de València. Aquesta comissió ha proposat diversos canvis normatius en la redacció dels plecs municipals. En concret, en diverses sessions de la Junta de Govern Local s'han aprovat clàusules socials de caràcter general per a introduir en els plecs de licitació tramitats per l'Ajuntament de València. En concret, en sessió de 15 d'abril de 2016 es van aprovar les "clàusules relatives a la capacitat de les persones o empreses adjudicatàries dels contractes de

l'Ajuntament de València i clàusula lingüística a fi de la seua introducció en els plecs de clàusules administratives"¹⁰ amb les quals es pretenia lluitar contra la corrupció en la contractació municipal i afavorir l'ús del valencià en els contractes públics realitzats per l'Ajuntament de València. Per la seua banda, en la sessió del 3 de juny de 2016 es va aprovar, a instàncies d'aquesta comissió, "afegir en les clàusules de caràcter social dels plecs de clàusules administratives la possibilitat d'admetre que les obligacions relatives al distintiu 'Igualtat en l'Empresa', s'entenguen complertes igualment amb qualsevol altre distintiu equivalent emés per qualsevol altra administració pública, estrangera o autonòmica, com el distintiu 'Fent empresa. Iguals en oportunitats' de la Generalitat Valenciana"¹².

Recentment, el febrer de 2019, la Junta de Govern Local de l'Ajuntament de València va aprovar i divulgar una **Instrucció de contractació pública responsable i la guia inclusiva de clausulat social i sistema de verificació de compliment¹²**. En aquesta s'indica que, de manera transversal i preceptiva, s'han de considerar criteris socials en tots els contractes de l'Ajuntament de València, entre els quals s'inclouen els criteris ètics de comerç just i en relació amb el respecte dels drets laborals bàsics. Una de les obligacions més rellevants d'aquesta instrucció és que obliga a tots els òrgans de contractació de l'Ajuntament de València a prendre en consideració, com a mínim, criteris socials en l'adjudicació: un 10 % per a serveis o concessió de serveis, un 5 % per a obres o concessió d'obres i un 2,5 % per a subministraments, assistències i contractes menors. A més, en la guia publicada per a aplicar aquesta instrucció s'indica, com a criteri d'adjudicació, que es podrà valorar el major ús de productes de comerç just, tant en nombre com en percentatge, així com el compromís de les empreses a garantir el respecte dels drets laborals bàsics¹⁴ de les persones que participen en la cadena de producció dels béns subministrats o utilitzats en els serveis contractats per l'Ajuntament de València. En casos justificats, aquest compromís podria incloure's com a condició especial d'execució d'un contracte, i per tant seria obligatori. Amb això s'obre una interessant possibilitat de millorar la qualitat social de la contractació municipal, cosa que propiciaria que les empreses locals, especialment les proveïdores de l'Ajuntament de València, desenvolupen un major compromís ètic i social.

11. Acord núm. 96 de la Sessió Ordinària de la Junta de Govern Local del dia 15 d'abril de 2016.

12. Acord núm. 19 de la Sessió Ordinària de la Junta de Govern Local del dia 3 d'abril de 2016.

13. El document complet pot descarregar-se en el següent enllaç web: [http://www.valencia.es/ayuntamiento/tablon_anuncios.nsf/0/3FAB36B5DD89A226C12583A90046F3E8/\\$FILE/20190225%20INSTRUCCIO%CC%81%20CONTRACTACIO%CC%81%20PU%CC%81BLICA%20I%20GUIA%20CLAUSULAT%20SOCIAL.pdf?OpenElement&lang=2](http://www.valencia.es/ayuntamiento/tablon_anuncios.nsf/0/3FAB36B5DD89A226C12583A90046F3E8/$FILE/20190225%20INSTRUCCIO%CC%81%20CONTRACTACIO%CC%81%20PU%CC%81BLICA%20I%20GUIA%20CLAUSULAT%20SOCIAL.pdf?OpenElement&lang=2)

14. Desenvolupats en l'ANEX núm. V de la Llei 9/2017, de 8 de novembre de 2019 de Llei de contractes del sector públic.

Una de les experiències de suport al comerç just més coneguda de l'Ajuntament de València va ser la concessió per a la prestació del servei d'exploració de màquines de begudes fredes, calentes i productes sòlids en els edificis municipals de l'Ajuntament de València¹⁵, que va permetre la instal·lació de 50 màquines expenedores de begudes calentes amb café de comerç just. El plec de prescripcions tècniques d'aquesta concessió exigia que les màquines de begudes calentes utilitzarien obligatòriament el café denominat de "comerç just", defensant que "aquest café ha d'estar produït i comercialitzat d'acord amb la descripció establerta pel Parlament Europeu en l'art. 2 de la Resolució sobre comerç just i desenvolupament (2005/2245(INI))".

També la Delegació de Joventut de l'Ajuntament de València va exigir l'ús de productes de comerç just en la prestació del Servei d'Alimentació en els Casals d'Esplai del Saler i l'Horta de Rocafort en 2016. Concretament, el plec de prescripcions tècniques exigeix que "el café, el cacau i els edulcorants, amb l'excepció de la mel, que s'utilitzen en l'elaboració dels menús dels Casals, hauran de satisfer els criteris de comerç just". Defineix com a producte de comerç just tot aquell producte alimentari que complisca els requisits previstos al punt 2 de la Resolució del Parlament Europeu de 6 de juliol de 2006, sobre comerç just i desenvolupament (2005/2245(INI)), o estàndard equivalent.

Altres compres menors i iniciatives de compra pública ètica que destaquen són les realitzades per **l'Institut Valencià de la Joventut¹⁶ (IVAJ)** per a l'adquisició de samarretes i bosses de comerç just **per a activitats de l'any 2016** (on el mateix objecte del contracte incorpora el criteri ètic que siguen de comerç just), el catàleg de proveïdors de la Fundación Las Naves (en el qual s'inclouen alternatives de comerç just) i les iniciatives del mateix Ajuntament de València per a incorporar productes de comerç just en l'alberg municipal i els menjadors escolars. Igualment el Programa de Cooperació del consistori ha contractat serveis d'àpats amb productes de comerç just en la majoria dels esdeveniments, cursos i jornades que organitza.

Per la seua part, la Generalitat Valenciana compta amb la **Resolució 513/VIII sobre el Comerç Just, aprovada per la Comissió d'Indústria i Comerç, Turisme i Noves Tecnologies en la reunió del 24 de novembre de 2014**. En aquesta es demana afavorir la introducció de productes de comerç just en els serveis que es presten en totes les instal·lacions de la Generalitat, d'acord amb allò que expressen

la Llei de cooperació i el Pacte Valencià Contra la Pobresa, promoure acords amb altres administracions per al foment d'una xarxa valenciana per a la compra ètica i el comerç just, i impulsar, quan siga possible, la posada en pràctica d'aquest compromís a la ciutat administrativa 9 d'Octubre per ser la seu insígnia de la Generalitat, oferint aquest tipus de productes en les seues instal·lacions i, al mateix temps, sent pioners en el seu compliment, reforçant la imatge de ciutat administrativa integradora, ecològica i sostenible. A més, en 2016 es publica la Guia pràctica per a la inclusió de clàusules de responsabilitat social en la contractació pública i en subvencions de la Generalitat i el seu sector públic. Aquesta guia va ser aprovada per Acord del Consell de la Generalitat Valenciana el 4 d'agost de 2016; en aquesta es convida a considerar clàusules de comerç just en els contractes del sector públic valencià, tant en els criteris d'adjudicació com en l'execució dels contractes.

Les contractacions i licitacions públiques es completen amb les realitzades per les universitats públiques que operen en el municipi, que han desenvolupat diferents concessions administratives de cafeteries, menjadors i instal·lació de màquines expenedores de begudes calentes amb productes de comerç just.

En concret, la **Universitat Politècnica de València** ha realitzat dues concessions per a la gestió de cafeteries-menjadors universitaris on s'exigia l'oferta de productes de comerç just en tots els seus edificis. Només les cafeteries dels seus centres d'Alcoi i Gandia no disposen de productes de comerç just. La resta (altres 8 cafeteries i menjadors) sí que en disposen, especialment tes, café i snacks de xocolata, entre d'altres. En tots els plecs de prescripcions tècniques per a la concessió d'aquests serveis de cafeteria s'indica que "s'hauran d'oferir productes provinents del comerç just (café i infusions)". S'han analitzat 8 plecs, tots per a l'exploració del servei de restaurant i cafeteria, a Alcoi (2013), Gandia (2013), CPI (2012), Àgora (2011), Alcoi (2011), Gandia (2011), Belles Arts (2011) i el Trinquet (2011). D'altra banda, disposen de 26 màquines expenedores de begudes calentes i snacks on s'inclouen productes de comerç just (com ara café, begudes fredes, galetes i barretes energètiques).

Per la seua part, la **Universitat de València**, a través de les concessions de les seues cafeteries a la Facultat de Físiques, Aularis Interfacultatius i Biblioteca de Ciències del Campus

15. Acord núm. 11 de la Sessió Ordinària de la Junta de Govern Local del dia 15 d'abril de 2017.

16. Dependent de la Generalitat Valenciana.

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

de Burjassot, acosta els productes de comerç just a la seua comunitat universitària. En 2017 va publicar un concurs per a l'explotació de les màquines expenedores de productes d'alimentació i begudes en diferents centres de la Universitat de València; en el plec de prescripcions tècniques publicat indicava que les màquines expenedores han de contenir algun producte de comerç just i, en concret, que en les de café i similars “un 30 % haurà de contenir productes de comerç just”. A més, destaca la iniciativa promoguda per aquesta universitat l'any 2011, en la qual es va promoure una compra centralitzada de 15.000 bosses de comerç just per a tots els esdeveniments que es van realitzar durant el curs acadèmic 2011-2012¹⁷.

En total s'han identificat **12 contractes públics que inclouen criteris de comerç just, 4 d'ells realitzats a través de concursos públics (2 de l'Ajuntament de València i altres 2 realitzats per les universitats Valencianes) i altres 8 contractes menors realitzats per diferents organismes públics i serveis de l'Ajuntament de València**. En tot cas, es constata que les compres menors realitzades són moltes més de les indicades, segons han posat de manifest algunes entitats socials i ONGD que han subministrat productes de comerç just o han prestat serveis tant a l'Ajuntament de València com a altres entitats públiques valencianes.

4.4.3. Accessibilitat als productes de comerç just

S'han **identificat 94 establiments** que disposen de productes de comerç just a la venda. Principalment disposen de productes certificats. Els principals productes oferits són el café, el sucre, infusions i el cacau de comerç just, encara que alguns establiments també disposen de productes com melmelades, snacks, pasta, roba, gelats o quinoa de comerç just. D'ells, **25 són considerats xicotet comerç**¹⁸, en la seua majoria botigues especialitzades en productes ecològics, i **69 són supermercats**¹⁹ i/o **hipermercats**²⁰. També s'han identificat **86 punts d'accés a productes de comerç just**

a través del canal HORECA (Hostaleria, Restauració i Servei d'Àpats): 33 són cafeteries i restaurants²¹, 3 són hotels²² i 50 són màquines de vending²³. Tots ofereixen o utilitzen en la seua activitat almenys un producte de comerç just.

Com s'esmentava anteriorment, entre els productes oferits en els diversos punts de venda identificats, els que es poden trobar amb més facilitat a València són el sucre “panela” o sucre integral de canya, el café, xocolata, cacau en pols i infusions. A més, en alguns punts de venda s'ofereixen també productes tèxtils com samarretes o bosses de cotó orgànic certificat de comerç just. Per exemple, la Universitat de València, i també algunes associacions de la ciutat, venen productes de marxandatge com samarretes de cotó de comerç just, tasses o objectes d'artesanía. Totes aquestes entitats els utilitzen habitualment en els esdeveniments que organitzen. Destaca la iniciativa promoguda per la Universitat de València l'any 2011, en la qual es va promoure una compra centralitzada de 15.000 bosses de comerç just per a tots els esdeveniments que es van realitzar durant el curs acadèmic 2011-2012²⁴.

En general, pràcticament tots els punts de venda identificats (xicotet comerç al detall, supermercats i hipermercats) ofereixen més de 3 referències de productes de comerç just. Encara que, excepcionalment, alguns dels punts de venda en el moment de realitzar les comprovacions per al diagnòstic tenien una única referència, n'havien oferit d'altres en el passat i la seua intenció és tornar a oferir altres productes o sèries de comerç just. En tots els casos reconeixen que hui dia existeix un important mercat de productes de comerç just i això els ajuda a millorar l'oferta d'aquesta mena de productes en les seues prestatgeries. Igualment, reconeixen l'acceptació dels consumidors en relació amb aquests productes, els quals identifiquen amb salut i qualitat.

La major part dels xicotets i mitjans comerços que ofereixen productes de comerç just no són botigues especialitzades ni pertanyen necessàriament a organitzacions socials. Es tracta principalment de botigues ecològiques, de productes locals o a granel que, a més, inclouen entre la seua oferta alguns productes de comerç just (encara que la seua oferta es deu al fet que són

17. Més informació en la web de la Fundació Universitat de València: http://www.fundaciou.es/consum_responsable/index.asp?pagina=535&idioma=cas

18. Inclou botigues d'Oxfam Intermón, Sodepau País Valencià i les tendes de la Universitat de València.

19. Supermercats Consum i Supermercats El Corte Inglés.

20. Hipermercats Carrefour, Lidl i Aldi.

21. S'inclouen cafeteries universitàries amb productes de comerç just, 4 de la Universitat Politècnica de València i 3 a la Universitat de València.

22. Inclou IBIS Palacio de Congressos i Hotels Vincci Mercat i Palace.

23. Màquines expenedores de begudes calentes instal·lades en els edificis municipals de l'Ajuntament de València. Totes dispensen café de comerç just.

24. Més informació en la web de la Fundació Universitat de València: http://www.fundaciou.es/consum_responsable/index.asp?pagina=535&idioma=cas

productes amb certificat de “producció ecològica”, amb el comerç just com a criteri de caràcter secundari en la presa de decisions). **En tot cas, els productes com el café, el sucre panella o integral de canya, o el cacau, s’introdueixen en les seues prestatgeries perquè “no es produeixen aquí”.** Si existira oferta en la producció de proximitat, optarien pels productes locals. Tots els establiments valoren positivament aquells productes de comerç just que compten amb la doble certificació social i ambiental; és a dir, que són ecològics i de comerç just. **Alguns establiments reclamen que el certificat de comerç just s’estenga també a productes de producció local per a afavorir una major qualitat social per als productes de proximitat i millors condicions per als productors i agricultors locals.**

En el cas dels establiments identificats en el canal HORECA²⁵, els productes que s’ofereixen majoritàriament són café i sucre. En alguns casos també es poden trobar cacau i infusions. I en els casos de les empreses que ofereixen servei d’àpats, en alguns dels esdeveniments que contracten inclouen de manera puntual algunes referències més de productes de comerç just. **En casos aïllats, alguns establiments no saben que el producte que estaven oferint era de comerç just, per desconeixement de l’existència dels segells de comerç just.** A més, diverses empreses contactades compren puntualment productes de comerç just per a les cistelles de Nadal que ofereixen a les persones treballadores, com és el cas per exemple de València Port.

De l’estudi realitzat en l’àmbit de la distribució comercial es conclou que existeix una acceptació del concepte i oferta de productes de comerç just entre el canal de venda al detall i HORECA, encara que es fa necessari desenvolupar més accions de sensibilització entre el sector, així com reconèixer el seu compromís i labor a través d’accions que es desenvolupen en el marc de la campanya de Ciutats pel Comerç Just.

4.4.4. Compromís empresarial, social i de la comunitat educativa amb el consum responsable

S’han identificat 14 empreses i una organització empresarial (REAS País Valencià) que han desenvolupat alguna activitat o tenen alguna política de suport al comerç just i el consum responsable.

Per la seua part, 12 centres educatius (10 d’ells centres educatius d’educació primària i secundària participants en activitats

desenvolupades per les entitats Oxfam Intermón i Petjades, i 2 d’ells d’educació superior: Universitat de València i Universitat Politècnica de València) que han desenvolupat alguna activitat o tenen alguna política de suport al comerç just i el consum responsable. Destaca el compromís de la Federació de Centres d’Ensenyament de València amb el desenvolupament d’accions a favor del consum responsable.

També destaca el compromís de 6 ONGD amb el comerç just: Oxfam Intermón, La Tenda de Tot el Món, SETEM-País Valencià, Petjades, Ecosol i la Fundació Vicente Ferrer. Altres 10 ONGD també desenvolupen accions a favor del comerç just: Assemblea de Cooperació per la Pau, CERAI, Medicus Mundi Mediterrània, Enginyeria Sense Fronteres, Proclade, Càritas, Proyde, Musol, Sodepau i Solidaritat Internacional País Valencià. Moltes d’elles integren la Xarxa Valenciana de Consum Responsable, plataforma que va estar activa fins a l’any 2014. També destaca el compromís de l’associació de consumidors UCE-Comunitat Valenciana.

Finalment, cal destacar que en la mateixa CVONGD, on s’integren algunes d’aquestes entitats, es desenvolupen accions a favor d’un comerç just i una compra pública ètica que incideixen en la ciutat de València; des d’aquesta entitat es vertebra un grup de treball específic de comerç just. En l’ANNEX III es pot trobar una relació de centres educatius, entitats i organitzacions empresarials i ONGD compromeses amb el comerç just.

4.4.5. Accions de sensibilització i conscienciació ciutadana a favor d’un comerç just

S’han comptabilitzat 27 d’accions de sensibilització i incidència sobre comerç just dirigides a la ciutadania, realitzades des de l’any 2013, organitzades principalment per les ONGD locals en col·laboració amb les entitats públiques i universitats amb presència a la ciutat. Destaca la celebració del Dia Mundial del Comerç Just (celebrat anualment el segon dissabte de maig) i la Fira de Comerç Just (celebrada anualment al desembre des de fa 4 anys). També destaca el Mercat Agroecològic setmanal que se celebra en la Universitat Politècnica de València.

El Dia Mundial del Comerç Just se celebra cada any des de l’any 2013 durant el mes de maig i està organitzat per les entitats de comerç just de València, la coordinadora Valenciana d’ONGD (CVONGD) i l’Ajuntament de València. Els actes de celebració habitualment tenen lloc a la plaça de l’Ajuntament, una

25. Hostaleria, Restauració i Servei d’Àpats.

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

localització molt rellevant per la seua centralitat i per la gran aflluència de persones que hi transiten; s'estima que l'impacte en la sensibilització i promoció del comerç just i el consum responsable entre la ciutadania és important. S'organitza un esdeveniment d'un dia sencer amb fira d'entitats, venda de productes de comerç just i activitats de sensibilització per a tots els públics.

Així mateix, la CVONGD, en col·laboració amb l'Ajuntament de València, i en el marc d'un conveni entre totes dues entitats, organitza altres accions com ara jornades i cursos sobre compra pública ètica i comerç just (s'han celebrat 3 fins al moment, durant els anys 2015, 2017 i 2019). Com es detalla en l'apartat específic sobre compra pública ètica, l'Ajuntament de València ha inclòs el café de comerç just en 50 màquines de vending de les dependències municipals, la qual cosa sens dubte és un element més que s'incorpora a les accions de sensibilització de la ciutat, ja que totes les màquines compten amb informació sobre el comerç just.

En l'àmbit universitari, la Comunitat Valenciana compta amb tres universitats que han rebut ja el títol d'Universitats pel comerç just: **Universitat de València, Universitat Politècnica de València i Universitat Jaume I de Castelló**, dues d'elles amb seu i activitat en el municipi de València²⁶. Ambdues estan molt involucrades en la promoció del comerç just i el consum responsable. Per exemple, a les tendes de la Universitat de València (UV) es poden trobar productes de comerç just. En la Universitat Politècnica de València (UPV) es poden trobar productes de comerç just en les seues cafeteries. A més, aquesta universitat celebra tots els dijous un mercat agroecològic, on es dedica un dels seus estands a productes de comerç just. Però, a més de facilitar l'accessibilitat a productes de comerç just per part de la comunitat educativa, la Universitat de València realitza diverses activitats de sensibilització, com ara exposicions, tasts, xerrades, vendes, etc. I per a això, treballen en xarxa amb entitats solidàries com La Tenda de Tot el Món, Ecosol, Oxfam i totes les que formen part del grup de comerç just de la CVONGD. També des de la Universitat de València es realitza una labor d'incidència amb organitzacions socials i empreses com Novaterra o Alanna perquè incloguen comerç just i proximitat en els seus serveis d'àpats com a manera d'afavorir la sensibilització de la ciutadania. Finalment, cal destacar que la Universitat de València va publicar en 2011 un informe titulat "El comerç just al País Valencià" elaborat pels professors Amat Sánchez i Enriqueta San Andrés, on s'analitza la realitat de consum i accés a productes de comerç just a la Comunitat Valenciana. També en 2015 es va publicar

un informe similar, per les mateixes autores, però editat per la Coordinadora Valenciana d'ONGD.

Així mateix, les ONGD valencianes com per exemple **CERAI, Petjades, SETEM-País Valencià, Oxfam Intermón i La Tenda de Tot el Món i la mateixa Coordinadora Valenciana d'ONGD (CVONGD), junt amb REAS País Valencià aposten pel comerç just** i contribueixen decididament a la seua major visibilització i a la presa de coneixement per part la ciutadania a través d'activitats de sensibilització, mobilització social i incidència política. Alguns exemples de les accions que desenvolupen periòdicament les ONGD, tant de manera conjunta com particular, són:

4.4.6. Grupo de trabajo local por el Comercio Justo

Actualmente existe un grupo de trabajo de Comercio Justo en el seno de la CVONGDs así como dos grupos de trabajo de Comercio Justo en la Universidad de València y la Politécnica de València, respectivamente. Aún así, no existe un grupo que integre a las diferentes entidades locales que trabajan para favorecer un Comercio Justo, desde empresas, entidades públicas, centros educativos y ONGDs, entre otras.

4.5. Recopilación de acciones innovadoras en otras Ciudades por el Comercio Justo.

A continuación se exponen algunas buenas prácticas desarrolladas en otras ciudades españolas y europeas con el objetivo de desarrollar el modelo de Ciudad por el Comercio Justo y que pueden resultar inspiradoras a los agentes públicos, sociales y empresariales de València para seguir profundizando en su compromiso con el consumo responsable:

- eventos i accions de sensibilització que es duen a terme de manera quotidiana a les botigues especialitzades de comerç just de les ONGD.
- Activitats amb centres educatius de primària, secundària, formació professional i universitat. Com, per exemple, la formació sobre comerç just i sobre com muntar una botiga solidària en diversos centres per part d'Oxfam Intermón.
- Incidència política per a afavorir la compra pública ètica i la inclusió del comerç just en plecs de contractació, per exemple, per a menjadors escolars i altres processos realitzats per la CVONGD.

26. Universitat de València i Universitat Politècnica de València.

- Venda de productes de comerç just en fires i mercats ambulants.
- Servei d'àpats i degustacions de productes de comerç just en activitats de sensibilització, inclosos els desdjunis i les pauses per al café, dirigits a diversos actors (universitats, Generalitat, ONG, etc.) realitzats per Oxfam Intermón i La Tenda de Tot el Món.
- Activitats de sensibilització periòdiques dirigides a diversos actors (parròquies, grups de consum, empreses, etc.).

A més, existeix un treball coordinat entre les ONGD que promouen el comerç just a València, a través del grup de comerç just de la CVONGD i de REAS País Valencià. I la majoria de les entitats col·laboren cada any en l'organització i participen en la celebració del Dia Mundial del Comerç Just, així com en activitats de sensibilització en comerç just i formació i incidència per a afavorir la compra pública ètica.

S'han comptabilitzat 40 accions de comunicació sobre comerç just dirigides a la ciutadania (18 notes de premsa i notícies, 2 entrevistes en ràdio i 20 pàgines i portals web on de manera permanent s'inclou informació sobre comerç just a València). S'han pogut identificar webs, blogs i xarxes socials de les diverses institucions i entitats esmentades anteriorment, com per exemple: La Tenda de Tot el Món, Oxfam Intermón, Solidaritat Internacional, Proyde i CVONGD, i dels punts de venda en si, com és el cas d'Ecorganic.

La contribució més gran a l'hora de difondre la campanya de "València, Ciutat pel Comerç Just" és la realitzada per la

Coordinadora Valenciana d'ONGD, que manté un espai web específic dedicat al comerç just²⁷ i altre dedicat a la compra pública ètica. Allà recopila notícies i innombrables impactes en els mitjans de comunicació, especialment notícies que s'hi han publicat. A més, des de la CVONGD s'ha promogut i finançat la realització de programes de ràdio per a promocionar el comerç just: el 28/05/2017 amb la Cadena SER - Comunitat Valenciana, i el 20/5/2018 amb 99.9 Ràdio València.

Quant a les eines comunicatives de les universitats, existeixen algunes que recullen els processos posats en marxa i els compromisos aconseguits fins ara²⁸. En el cas de la Universitat de València destaca el **"Mapa de Comerç Just de la Universitat de València"**²⁹, en el qual es visibilitzen els punts de venda de productes de comerç just en la UV; i en el cas de la Universitat Politècnica de València, destaca com a acció de comunicació l'Espai **Web sobre Comerç Just de la Universitat Politècnica de València**³⁰, en el qual s'inclou un mapa dels punts de venda de productes a la ciutat.

4.4.6. Grup de treball local pel comerç just

Actualment existeix un grup de treball de comerç just en la mateixa CVONGD, així com dos grups de treball de comerç just a la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València, respectivament. Però no existeix un grup que integre les diferents entitats locals que treballen per a afavorir el comerç just des d'empreses, entitats públiques, centres educatius i ONGD, entre altres.

27. Portal web: <https://www.cvongd.org/comerciojusto>

28. Informació extreta de la web de la CVONGD: <http://www.cvongd.org/va/info/4100>

29. Més informació en: http://www.fundaciou.es/consum_responsable/index.asp?pagina=543

30. Més informació en: <http://www.upv.es/entidades/CCD/infoweb/ccd/info/902428normalc.html>

4.5. Recopilació d'accions innovadores en altres Ciutats pel Comerç Just

Actualment existeix un grup de treball de comerç just en la mateixa CVONGD, així com dos grups de treball de comerç just a la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València, respectivament. Però no existeix un grup que integre les diferents entitats locals que treballen per a afavorir el comerç just des d'empreses, entitats públiques, centres educatius i

ONGD, entre altres.

Uniformes de treball de comerç just en els serveis municipals de Luxemburg

La ciutat de Luxemburg ha aconseguit que el personal municipal utilitze uniformes de treball de comerç just. Concretament, es tracta dels polos, les samarretes i pantalons dels treballadors dels serveis de transport urbà, de mobilitat (agents de circulació) i manteniment del viari urbà (entre altres). Aquesta iniciativa ha estat possible gràcies a la col·laboració entre l'ajuntament de la ciutat, les entitats socials i les empreses proveïdores de subministraments tèxtils. S'ha convertit en una important acció de sensibilització del personal municipal, així com una bona pràctica entorn de la compra pública ètica.

Més informació en: <https://www.vdl.lu/fr/la-ville/engagements-de-la-ville/actions-environnementales/soutenir-le-commerce-equitable>

Màquines expenedores amb café de comerç just a Màlaga

L'Ajuntament de Màlaga compta des de l'any 2009 amb màquines expenedores amb café de comerç just en tots els seus centres municipals. El compromís de la ciutat amb els productors de comerç just es va materialitzar en aquesta iniciativa amb la qual es pretenia començar a construir un model de Ciutat pel Comerç Just. Actualment les 79 màquines expenedores de begudes calentes distribuïdes per tots els centres municipals tenen café amb certificació de comerç just FAIRTRADE.

Difusió dels punts d'accés a productes de comerç just a Madrid

L'Ajuntament de Madrid disposa en la seua pàgina web corporativa d'un espai dedicat a difondre la campanya "Madrid, Ciudad por el Comercio Justo", on s'inclou un apartat titulat "¿Dónde puedo adquirir y consumir productos de comercio justo?", a través del qual ofereix informació sobre els punts de venda de productes de comerç just, incloent-hi establiments, venda al detall, cafeteries, restaurants i hotels, així com empreses de servei d'àpats i espais de venda ocasional com els mercats ambulants organitzats de manera periòdica per diverses ONGD, amb la finalitat de facilitar a la ciutadania madrilenya aquesta informació. Aquest espai s'actualitza anualment i ha suposat un incentiu més per als establiments, que veuen reconegut d'aquesta manera el seu compromís social.

Més informació: <https://www.madrid.es/portales/munimadrid/es/Inicio/Actividad-economica-y-hacienda/Comercio-Justo/?vgnextoid=c7b350d86ed44510VgnVCM1000001d4a900aRCRD&vgnnextchannel=138d31d3b28fe410VgnVCM100000b205a0aRCRD&idCapitulo=10051640>

"Cash Mob" per a donar suport als comerços compromesos amb el comerç just a Lleó

Des de l'any 2014, el grup de comerç just de Lleó ha organitzat una activitat titulada "Cash Mob", amb la qual pretén secundar i donar a conèixer establiments que ja disposen de productes de comerç just o aquells que han decidit incorporar-los. L'activitat consisteix a convocar la ciutadania, a través de les xarxes socials, per a acudir un dia i a una hora concreta a un establiment per a donar-lo a conèixer i que les persones facen allí les seues compres. Fins ara han realitzat 21 "Cash Mobs", i l'avaluació n'és molt positiva, no sols per les persones que hi acudeixen i participen, sinó per la difusió que aconsegueixen aquests establiments.

Més informació: https://www.facebook.com/pg/leon.comerciojusto/events/?ref=page_internal

Reconeixement i avaluació del compromís social de les empreses i organitzacions socials a Lió

Un dels projectes més visibles de la ciutat de Lió (França) va ser el sistema de monitoratge i avaluació dirigit a les empreses locals per a conèixer la seua contribució a la sostenibilitat social i ambiental de la ciutat. Es mesuraven variables com la democràcia interna i el desenvolupament d'accions per a afavorir el consum responsable i reduir l'impacte mediambiental. En 2012, 130 organitzacions van participar en la iniciativa, a les quals se'ls va concedir una etiqueta de compromís amb el desenvolupament sostenible local i el comerç just. A més, el compromís de les organitzacions i empreses reconegudes incloïa la reavaluació cada tres anys. En molts dels casos, les avaluacions posteriors han millorat, ja que les empreses i organitzacions han continuat desenvolupant accions per a millorar el seu grau de sostenibilitat social i ambiental. A canvi, se'ls ha donat publicitat en el municipi i se'ls ha posat en valor en diverses activitats i campanyes realitzades pel grup de treball local de comerç just.

Més informació: <https://www.lyon.fr/economie/economie-sociale-et-solidaire/le-label-lyon-ville-equitable-et-durable>

Sensibilització sobre comerç just en centres educatius de Còrdova

Des de l'any 1999, diverses organitzacions i ONGD de Còrdova han coordinat un programa d'educació en valors dirigit als centres educatius de secundària de la ciutat, en què s'imparteixen diverses unitats didàctiques sobre drets humans, equitat de gènere o respecte pel medi ambient, impartides a les aules per diverses ONGD. Una de les unitats didàctiques impartides tracta els hàbits de consum responsable i el comerç just. Anualment el programa sensibilitza a més de 5.000 alumnes, professors i professores. Durant els seus 20 anys d'existència, ha aconseguit coordinar tota l'acció social dirigida als centres i millorar la qualitat de les activitats de les ONGD involucrades.

Més informació: <http://tallerestt.blogspot.com/>

Celebración del 'Fair Fashion Fest' en Gantes

Bianualment la ciutat de Gant (Bèlgica) organitza un Festival de "Moda Justa" amb el qual pretén donar a conèixer alternatives de consum responsable en el sector de la moda. El programa d'aquest important esdeveniment inclou sessions de cinema temàtic, espais de diàleg de la indústria tèxtil amb la ciutadania i campanyes d'incidència per un consum responsable de la moda. La repercussió d'aquest esdeveniment és molt important, i està contribuint a millorar les pràctiques dels consumidors i les de les companyies.

Més informació: <http://fairfashionfest.be/>

Pàgina web per a la difusió de la campanya "Zaragoza, Ciudad por el Comercio Justo"

El grup de comerç just de Saragossa, liderat per la Federació Aragonesa de Solidaritat i l'Ajuntament de la capital aragonesa, manté una pàgina web específica per a donar difusió al projecte "Zaragoza, Ciudad por el Comercio Justo". En aquesta web es dona informació sobre on trobar els productes de comerç just a la ciutat, quines entitats estan implicades i compromeses, esdeveniments i notícies que es generen entorn del consum responsable i el comerç just, i molt més. S'ha convertit en un lloc de referència per a tot aquell consumidor que vulga acostar-se al comerç just a Saragossa.

Més informació: <https://zaragozacomerciojusto.org/>

Support a la producció agroecològica local a Euskadi

L'entitat Emaús Fundación Social va elaborar l'any 2014 una recerca titulada "Soberanía alimentaria, comercio justo y administraciones públicas locales", en la qual examinava les bones pràctiques que havien desenvolupat diversos municipis bascos en relació amb la promoció de la producció agroecològica local i el comerç just. En aquest informe es pretenia fer valdre la coherència de polítiques en relació amb el suport que, des dels municipis bascos, s'estava prestant als xicotets productors, tant locals com d'altres territoris. A més, s'aprofitava l'estudi per a realitzar una proposta de desenvolupament d'un sisé criteri en el programa de Ciutats pel Comerç Just amb el qual promoure polítiques de suport a la producció local, com ara l'organització de mercats agroecològics, la introducció d'aliments locals a les escoles o la consideració de clàusules de suport a la producció local en la contractació pública.

Més informació: https://issuu.com/grupoemausfundacionsocial/docs/sobalimentariacomjustoadmpublicas_b/64

5. Pla d'actuació a favor del comerç just i el consum responsable a la ciutat de València

El passat 7 de març, a les dependències del Centre d'Atenció a la Immigració (CAI) de l'Ajuntament de València, es va celebrar una sessió de treball en la qual es van presentar les

dades preliminars de l'estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València i en la qual es van identificar les accions més prioritàries per a continuar construint un model de Ciutat pel Comerç Just. En aquesta sessió van participar 18 persones procedents de diverses ONGD, universitats valencianes, empreses locals i de l'Ajuntament de València. A continuació s'exposen les accions més prioritàries per a cada línia de treball del programa internacional de Ciutats pel Comerç Just, així com la seua vinculació directa amb les diferents Línies d'Acció recollides en el Pla Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament 2019-2022:

1. Compromís institucional i compra pública ètica

Ordre de Prioritat	Acció	Línia d'Acció vinculada del PMCID ³¹ 2019-2022
1 ^a	Creació de grup interinstitucional per a la coordinació de polítiques a favor del consum responsable i el comerç just (Generalitat Valenciana, Diputació de València, Ajuntament de València, Universitat de València i Universitat Politècnica de València), que compte amb la participació de la CVONGD i REAS País Valencià. Lidera: Ajuntament de València.	LA1.5 Promoure la coherència de polítiques.
2 ^a	Formació del personal de l'Ajuntament de València perquè considere clàusules ètiques de comerç just i de respecte cap als drets laborals bàsics en la cadena de producció en les compres i contractes municipals. Lidera: Ajuntament de València	LA3.2 Enfortir les capacitats municipals i dels agents de cooperació.
3 ^a	Elaboració i aprovació d'un Pla de Foment de la Compra Pública Ètica i el Comerç Just a l'Ajuntament de València. Lidera: Ajuntament de València.	LA1.5 Promover la coherència de polítiques.
4 ^a	Formació i incidència en les universitats valencianes per a promoure la consideració de clàusules ètiques de comerç just i de respecte cap als drets laborals bàsics en la cadena de producció en les seues compres i contractes. Lidera: Universitat de València i Universitat Politècnica de València.	LA1.5 Promoure la coherència de polítiques.
5 ^a	Creació d'un òrgan de participació ciutadana per a donar seguiment a la Instrucció per a la Contractació Pública Responsable de l'Ajuntament de València. Lidera: Ajuntament de València.	LA1.5 Promoure la coherència de polítiques.
6 ^a	Organització de sessions informatives dirigides a les empreses proveïdores del sector públic municipal per a promoure una major oferta de productes ètics i de comerç just en el mercat. Lidera: Ajuntament de València.	LA3.2 Enfortir les capacitats municipals i dels agents de cooperació..

31. Pla Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament 2019-2022 de l'Ajuntament de València.

2. Accessibilitat als productes de comerç just

Ordre de Prioritat	Acció	Línia d'Acció vinculada del PMCID ³² 2019-2022
1a	<p>Creació d'un espai web allotjat en la pàgina corporativa municipal, en el qual s'oferisca informació a la ciutadania sobre els punts de venda de productes de comerç just a la ciutat de València i de les ONGD que treballen per a promoure'l, coordinant la iniciativa amb altres ja existents per a promoure el consum responsable de béns i serveis.</p> <p>Lidera: Ajuntament de València.</p>	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.
2a	<p>Generació de processos de col·laboració i cooperació entre el moviment de comerç just i el moviment agroecològic i de foment del consum i la producció local.</p> <p>Lidera: CVONGD.</p>	LA2.1 Enfortir el teixit associatiu local, promoure l'articulació de xarxes i augmentar la participació i implicació de la ciutadania.
3a	<p>Creació d'un distintiu per a reconèixer el compromís social dels establiments (hotelers, venda al detall, etc.) que ofereixen o usen productes de comerç just.</p> <p>Lidera: Ajuntament de València. Col·labora: CVONGD i REAS País Valencià.</p>	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.
4a	<p>Organització d'accions contínues de promoció de productes de comerç just dirigides als establiments més turístics (hotels, bars, restaurants, botigues de roba i cosmètics).</p> <p>Lidera: CVONGD. Col·labora: Ajuntament de València.</p>	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.

3. Compromiso de la sociedad civil, las empresas y la comunidad educativa

Ordre de Prioritat	Acció	Línia d'Acció vinculada del PMCID ³³ 2019-2022
1a	<p>Creació d'un programa educatiu municipal per a l'educació en valors solidaris, que incloga el foment d'hàbits de consum responsable i de comerç just, dirigit als centres educatius del municipi.</p> <p>Lidera: Ajuntament de València. Col·labora: CVONGD, Centre de Recursos de Formació i UCE-Unió de Consumidors de la Comunitat Valenciana</p>	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.
2a	<p>Elaboració de "Guia per al consum responsable en entitats socials i empresarials: comerç just, finances ètiques, energies renovables i agroecologia", per a afavorir el compromís social del sector privat a través de la iniciativa de Mercat Social de REAS País Valencià.</p> <p>Lidera: REAS País Valencià. Col·labora: Ajuntament de València.</p>	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.

32. Pla Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament 2019-2022 de l'Ajuntament de València.

33. Pla Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament 2019-2022 de l'Ajuntament de València

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

3a	Incorporació de formació sobre consum responsable i comerç just en els programes del Centre de Formació del Professorat (CEFIRE) i en l'Estratègia d'Educació No Formal de l'Ajuntament de València. Lidera: CVONGD. Col·labora: Ajuntament de València.	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.
4a	Creació d'un grup de treball local per a la promoció del consum responsable i el comerç just que integre als principals agents locals (ONGD, 3r Sector i empreses d'economia social, comunitat educativa –incloent les universitats–, comerciants i hostalers i Administracions Públiques). Lidera: CVONGD.	LA2.1 Enfortir el teixit associatiu local, promoure l'articulació de xarxes i augmentar la participació i implicació de la ciutadania.
5a	Reactivació de grups de treball a favor del comerç just i el consum responsable en les universitats. Lidera: Universitat de València i Universitat Politècnica de València.	LA2.1 Enfortir el teixit associatiu local, promoure l'articulació de xarxes i augmentar la participació i implicació de la ciutadania.

4. Acciones de sensibilización y comunicación

Ordre de Prioritat	Acció	Línia d'Acció vinculada del PMCID ³⁴ 2019-2022
1a	Manteniment de campanyes de sensibilització i comunicació social dirigides a la ciutadania per a potenciar el coneixement sobre el comerç just i fomentar hàbits de consum responsable, i impulsar així la projecció mediàtica del reconeixement de València com a Ciutat pel Comerç Just. Lidera: CVONGD i Ajuntament de València.	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.
2a	Organització d'accions de formació i sensibilització sobre comerç just i consum responsable dirigides a estudiants universitaris. Lidera: Universitat de València i Universitat Politècnica de València.	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.
3a	Inclusió de línies específiques per al foment del comerç just a la ciutat en les convocatòries de subvencions per a projectes d'educació per al desenvolupament. Lidera: Ajuntament de València.	LA2.3 Millorar la comunicació amb la finalitat d'incrementar el nivell de coneixement i comprensió entre la ciutadania de la política de cooperació municipal, els problemes globals del desenvolupament i les relacions Nord/Sud.

34. Pla Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament 2019-2022 de l'Ajuntament de València

6. Conclusions

En conclusió, es pot afirmar que els agents socials, públics, acadèmics i empresarials de la ciutat de València han fet un gran esforç i treball perquè el comerç just siga conegut i accessible en el municipi, amb la destacable contribució de la CVONGD i les entitats que en són membres, així com l'Ajuntament de València i les universitats de València.

Primerament cal destacar que el perfil de ciutadà que, potencialment, pot convertir-se en consumidor habitual de productes de comerç just és el de dones joves, especialment entre els 35 i 55 anys, amb estudis universitaris i amb nivells mitjans de renda. És per això que les estratègies de sensibilització i comunicació haurien de centrar-se en aquest segment de la població si es pretén afavorir una major demanda de productes de comerç just a la ciutat, perquè això siga un estímul per als comerços i altres establiments i s'estenga encara més aquesta realitat de consum a la ciutat, tant en termes de sensibilització ciutadana com de més demanda i consum de productes.

En segon lloc, cal destacar el gran compromís polític i institucional amb el comerç just per part de totes les entitats públiques amb activitat a la ciutat de València, incloent-hi el seu propi Ajuntament, la Generalitat i les universitats públiques valencianes. Aquest compromís es reflecteix en les nombroses referències al comerç just que es realitzen en diverses declaracions, estratègies i plans d'aquestes entitats. Entre altres accions, la materialització d'aquest compromís s'ha constatat a través de la realització de **12 contractes públics que inclouen criteris de comerç just, 4 d'ells realitzats a través de concursos públics (2 de l'Ajuntament de València i altres 2 realitzats per les universitats valencianes) i altres 8 contractes menors realitzats per diferents organismes públics i serveis de l'Ajuntament de València**. En tot cas, es constata que les compres menors realitzades són moltes més de les indicades, segons han posat de manifest algunes entitats socials i ONGD que han subministrat productes de comerç just o han prestat serveis tant a l'Ajuntament de València com a altres entitats públiques valencianes. Aquesta recopilació reflecteix el compliment del primer criteri de comerç just, és a dir, que les entitats públiques (especialment l'Ajuntament de València) es posicionen a favor del comerç just, i que es comptabilitzen un mínim de 12 compres i contractes administratius en els quals es consideren clàusules de comerç just o respectuoses amb els drets laborals bàsics en la cadena de producció.

Quant a l'accessibilitat als productes de comerç just, s'han identificat **94 establiments** de venda al detall que tenen productes de comerç just en les seues prestatgeries, així com **86 punts de venda en el canal HORECA** (Hosteleria, Restauració i Servei d'Àpats), dels quals els supermercats i grans superfícies, i les màquines expenedores de begudes calentes representen la majoria de punts d'accés al comerç just a la ciutat de València. La principal oferta realitzada en aquests punts en venda inclou el café, el sucre, infusions i cacau de comerç just, encara que alguns establiments també disposen de productes com melmelades, snacks, pasta o quinoa de comerç just. D'aquestes dades es conclou que existeix una acceptació del concepte i oferta de productes de comerç just entre el canal de venda al detall i HORECA, encara que es fa necessari desenvolupar més accions de sensibilització entre el sector, així com reconèixer el seu compromís i tasca a través d'accions que es desenvolupen en el marc de la campanya de Ciutats pel Comerç Just. Pel que fa al compliment dels estàndards de Ciutat pel Comerç Just, aquests se superen àmpliament, amb el mínim de 40 establiments o comerços de venda al detall i 26 del canal HORECA.

Quant al compromís de les empreses, la comunitat educativa i ONG o altres entitats de la societat civil, igualment s'ha identificat un gran compromís; concretament s'han recopilat bones pràctiques de **14 empreses i una organització empresarial** (REAS País Valencià), **12 centres educatius** (en la seua majoria d'educació primària i secundària, i 2 d'ells d'educació superior: la Universitat de València i la **Universitat Politècnica de València**). També s'inclouen aquí les accions desenvolupades per la **Federació de Centres d'Ensenyament de València** a favor del consum responsable. Finalment destaca el compromís de 16 ONGD amb el comerç just, com per exemple **Oxfam Intermón, La Tenda de Tot el Món, SETEM-País Valencià, Petjades, Ecosol i la Fundació Vicente Ferrer**, totes aquestes agrupades en la CVONGD; aquest grup d'organitzacions conforma el grup motor de promoció i difusió del comerç just a la ciutat. En definitiva, se supera el compromís social mínim establert en el programa de Ciutats pel Comerç Just, situat en 8 entitats empresarials, 8 centres educatius i 8 ONGD o altre tipus d'organitzacions socials i solidàries.

També destaca la gran mobilització social a favor del comerç just en la societat, que ha tingut com a conseqüència que es puguen recopilar 40 d'accions de comunicació dirigides a la ciutadania (18 notes de premsa i notícies, 2 entrevistes en ràdio i 20 pàgines i portals web on de manera permanent s'inclou informació sobre comerç just a València), i 27 d'accions de

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

sensibilització i incidència realitzades des de l'any 2013, d'entre les quals les principals són la celebració del Dia Mundial del Comerç Just (celebrat anualment el segon dissabte de maig), la Fira de Comerç Just celebrada anualment al desembre des de fa 4 anys i el Mercat Agrocològic setmanal que se celebra en la Universitat Politècnica de València.

Entre les accions prioritzades per les diferents entitats que han participat en aquest estudi-diagnòstic, a través de la sessió de devolució celebrada el 7 de març de 2019, es considera necessària una major coordinació entre els agents socials, públics i acadèmics de la ciutat. Per tal objectiu, les eines i instruments previstos per al seguiment del Pla Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament 2019-2022 representen una bona oportunitat. Entre les accions prioritàries, destaquen la creació d'un espai web comú per a difondre la campanya "València, Ciutat pel Comerç Just", així com accions dirigides als comerços i establiments per a destacar el seu compromís i estimular una major oferta de productes de comerç just en

les seues prestatgeries, engegar un programa municipal per a afavorir l'educació en valors en els centres educatius de la ciutat, especialment en relació amb la promoció d'hàbits de comerç just i consum responsable, i finalment, afermar i ampliar la col·laboració entre la CVONGD i l'Ajuntament de València per a ampliar la gamma d'activitats i accions que es desenvolupen en el municipi per a donar a conèixer el comerç just i la realitat dels productors de comerç just, mantenint especialment aquelles vinculades a la celebració del Dia Mundial del Comerç Just, celebrat anualment el segon dissabte de maig.

Gràcies a tota aquesta labor i a tot allò que s'ha assolit, la ciutat de València va rebre el títol de Ciutat pel Comerç Just el passat 2 d'abril de 2019, convertint-se en la 19a Ciutat pel Comerç Just d'Espanya i unint-se a un moviment internacional que agrupa a més de 2.000 municipis de tot el món.

7. Bibliografia i annexos

AMAT SÁNCHEZ, ENRIQUETA SAN ANDRÉS (2011). El comercio justo en el País Valenciano. Universitat de València. València, España.

AMAT SÁNCHEZ, ENRIQUETA SAN ANDRÉS (2015). El Comercio Justo en la Comunitat Valenciana 2013-2014. Coordinadora Valenciana de ONGDs. València, España.

CONFEDERACIÓN DE CONSUMIDORES Y USUARIOS (2010). Informe sobre la opinión y valoración de los consumidores sobre la Responsabilidad Social de la Empresa en España. Madrid, España.

COORDINADORA ESTATAL DE COMERCIO JUSTO (2018). Informe sobre Comercio Justo en España 2017. Madrid, España.

EMAÚS FUNDACIÓN SOCIAL, COORDINADORA ESTATAL DE COMERCIO JUSTO (2011). El comercio justo como herramienta de cooperación al desarrollo. San Sebastián-Donosti, España.

EMAÚS FUNDACIÓN SOCIAL (2014). Soberanía alimentaria, comercio justo y administraciones públicas locales. San Sebastián-Donosti, España.

FONDO ANDALUZ DE MUNICIPIOS PARA LA SOLIDARIDAD INTERNACIONAL (2011). El Comercio Justo en las Compras Públicas. Manual práctico sobre Comercio Justo y Contratación Pública Responsable. Sevilla, España.

IDEAS (2017). El Comercio Justo y los Objetivos de Desarrollo Sostenible: un camino en común. Villafranca de Córdoba, España.

JOSEPH E. STIGLITZ, ANDREW CHARLTON (2007). Comercio justo para todos: cómo el comercio puede promover el desarrollo. Taurus. Madrid, España.

KEN PEATTIE, ANTHONY SAMUEL (2016). Fairtrade Towns as Unconventional Networks of Ethical Activism. Revista Springer. Cham, Suiza.

LA TENDA DE TOT EL MÓN (2013). Guía práctica para incorporar la Compra Pública Ética en los ayuntamientos. Sagunto, España.

LINSEY HUMPHRIES (2011). Fairtrade towns: The local response to a global issue. Centre for local economic strategies. Londres, Reino Unido.

ANNEX I: Relació d'establiments de venda al detall, supermercats, hipermercats i canal HORECA amb oferta de productes de comerç just.

A continuació es pot trobar una taula amb un desglossament de punts de venda i de productes de comerç just que ofereixen alguns dels punts de venda identificats.

Establiments de venda al detall i botigues especialitzades:

Núm.	Nom/Raó social	Adreça	Productes de comerç just que ofereix
1	BIOBASIC	Carrer Pintor Salvador Abril, 31	Cacau, sucre, café, altres.
2	COMERCIO JUSTO SEMILLAS	Carrer Arquebisbe Mayoral, 4	Cacau, sucre, café, altres.
3	COSNATURA	Carrer Platero Suárez, 16	Cacau, sucre, café, altres.
4	DELLA TERRA	Carrer del Serpis, 23	Cacau, xocolata, panela, café.
5	GAIA VEGANA	Carrer d'Almassora, 47	Cacau, sucre, café, altres.
6	GRANEL VALENCIA	Carrer d'Albacete, 13.	Café.
7	JOSE MIGUEL ESTELLAS PUCHAL	Carrer Àngel Guimerà, 16	Cacau, xocolata, sucre, café.
8	L'HORTET	Carrer de Cadis, 38	Cacau, xocolata, sucre, café.
9	LA CARABASSETA BOTIGA ECOLÒGICA	Carrer del Dr. Vicent Zaragoza, 57	Cacau, café, sucre, infusions.
10	LA COMANDA A GRANEL	Carrer de Juan Giner, 13	Cacau, sucre, café.
11	LA FANECÀ	Carrer Julio Just, 42	Sucre.
12	LA MASERETA	Carrer Mercat Rojas Clemente, s/n.	Altres.
13	LA MORHADA, S.L.	Mercat Central de València	Cacau, sucre, café.
14	LA PITERA	Plaça de Vannes, 8, Baix	Cacau, sucre, café.
15	MACARENA SALAS LOPEZ	Carrer Crist del Grau, 14	Cacau, sucre, café.
16	MANDALA FRESH S.L.	Carrer Salamanca, 19-23	Cacau, sucre, café.
17	OXFAM INTERMÓN	Carrer del Marqués de Dos Aguas, 5	Cacau, sucre, café, infusions, tèxtil, altres.
18	PER L'HORTA	Carrer Santa Teresa, 10	Tèxtil.
19	SENSAT ECOBOTIGA	Carrer de la Serradora, 34	Cacau, sucre, café, infusions, altres.
20	SODEPAU	Carrer dels Carnissers, 8	Cacau, sucre, café, infusions, tèxtil, altres.
21	SOM ALIMENTACIÓ COOP. V.	Carrer Maximiliano Thous, 26	Cacau, sucre, café, infusions, altres.
22	TASTE OF AMERICA	Avinguda del Regne de València, 6	Sucre, infusions.

Núm.	Nom/Raó social	Adreça	Productes de comerç just que ofereix
23	TU DESPENSA ECOLÓGICA	Carrer de Dolores Marqués, 19	Cacau, sucre, café, infusions, altres.
24	VALVERDE COLMADO ECOLÓGICO	Plaça del Baró De Cortés, s/n.	Cacau, sucre, café.
25	VIDA ALEGRE S.L.	Carrer Àngel Guimerà, 16 B	Cacau, sucre, café.

Supermercados e hipermercados:

Núm.	Nom/Raó social	Adreça	Productes de comerç just disponibles
1	ALDI	Avinguda de les Balears, 22	Cacau, café, sucre, infusions.
2	ALDI	Carrer Pedreguer, 3	Cacau, café, sucre, infusions.
3	ALDI	Avinguda de Pérez Galdós, 86	Cacau, café, sucre, infusions.
4	CARREFOUR	Avinguda de l' Autopista del Saler, 16	Cacau, café, sucre, infusions.
5	CARREFOUR	Avinguda de Manuel de Falla, 13	Cacau, café, sucre, infusions.
6	COMERCIAL DE PRODUCTOS EFICIENTES S.L.	Avinguda de les Tres Creus, 44	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
7	ECORGANIC	Gran Via Marqués del Túria, 49, 2-5	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
8	ECORGANIC ECOMARKET	Avinguda de Blasco Ibáñez, 66	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
9	ECORGANIC ECOMARKET	Gran Via de Ramón y Cajal, 27	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
10	LIDL	Av. del Mestre Rodrigo, 41	Cacau, café, sucre, infusions.
11	LIDL	Carrer dels Coeters, 5	Cacau, café, sucre, infusions.
12	LIDL	Carrer de Malilla, 75	Cacau, café, sucre, infusions.
13	LIDL	Gran Via del Marqués del Túria, 52	Cacau, café, sucre, infusions.
14	LIDL	Carrer de Sagunt, 118	Cacau, café, sucre, infusions.
15	LIDL	Camí de Montcada, 83	Cacau, café, sucre, infusions.
16	LIDL	Carrer d'Alfauir, 49	Cacau, café, sucre, infusions.
17	LIDL	Carrer de la Serradora, 16	Cacau, café, sucre, infusions.
18	LIDL	Avinguda del Port, 189	Cacau, café, sucre, infusions.
19	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Carrer de l'Arquebisbe Mayoral, 20	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
20	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Avinguda d'Aragó, 13	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
21	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Avinguda de Pius XII, 15	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
22	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Carrer d'Àngel Guimerà, 33	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
23	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Avinguda de Gaspar Aguilar, 34	Café, sucre, infusions, cacau, altres.

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

24	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Avinguda de Peris i Valero, 188	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
25	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Carrer d'Alboraia, 23	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
26	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Carrer de Sant Vicent Màrtir, 63	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
27	PEPE NAVARRO S.L. HERBOLARIOS NAVARRO	Camí Vell de Xirivella, 29	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
28	SUPERMERCADO EL CORTE INGLÉS	Avinguda de França: Pintor Maella, 37	Café, sucre, infusions, cacau, altres.
29	SUPERMERCATS CHARTER (CONSUM)	Avinguda dels Germans Maristes, 6	Sucre, café.
30	SUPERMERCADOS CHARTER (CONSUM)	Carrer Peris i Valero, 63	Sucre, café.
31	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer Major de Natxaret, 66	Sucre, café.
32	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de l'Arquitecte Alfaro, 5	Sucre, café.
33	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de Rodrigo de Pertegás, 18	Sucre, café.
34	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de Mendizábal, 39	Sucre, café.
35	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del Comte de Salvatierra, 18	Sucre, café.
36	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer dels Sants Just i Pastor, 79	Sucre, café.
37	SUPERMERCADOS CONSUM	Av. del Dr. Waksman, 37	Sucre, café.
38	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer d'Oltà, 50	Sucre, café.
40	SUPERMERCADOS CONSUM	Gran Via de Ferran el Catòlic, 52	Sucre, café.
41	SUPERMERCADOS CONSUM	Avinguda del Port, 79	Sucre, café.
42	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del Batxiller, 22	Sucre, café.
43	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de l'Historiador Diago, 5-7	Sucre, café.
44	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de l'Uruguai, 27	Sucre, café.
45	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer Major de Natxaret, 66	Sucre, café.
46	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de Sueca, 34	Sucre, café.
47	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del Serpis, 17-19	Sucre, café.
48	SUPERMERCADOS CONSUM	Av. de Blasco Ibáñez, 148	Sucre, café.
49	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de Matias Perelló, 46	Sucre, café.
50	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de la Pianista Empar Iturbi, 71	Sucre, café.
51	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del Pare Ferris, 20	Sucre, café.
52	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del Bisbe Jaume Pérez, 14	Sucre, café.
53	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer d'Amadeu de Savoia, 15	Sucre, café.
54	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer d'Alboraia, 31	Sucre, café.
55	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de Sant Vicent Màrtir, 136	Sucre, café.
56	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de Jesús, 35	Sucre, café.

57	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del Pla de la Saïdia, s/n	Sucre, cafè.
58	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de na Rovella, 4	Sucre, cafè.
59	SUPERMERCADOS CONSUM	Avinguda del Cardenal Benlloch, 107	Sucre, cafè.
60	SUPERMERCADOS CONSUM	Avinguda del Cardenal Benlloch, 54	Sucre, cafè.
61	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer Alejandra Soler, 14	Sucre, cafè.
62	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de la Serradora, 43	Sucre, cafè.
63	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de l'Hospital, 1	Sucre, cafè.
64	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de l'Almirall Cadarso, 31	Sucre, cafè.
65	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer de Felip de Gauna, 9	Sucre, cafè.
66	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del General San Martín, 8	Sucre, cafè.
67	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer, Avinguda dels Germans Maristes, 6	Sucre, cafè.
68	SUPERMERCADOS CONSUM	Carrer del Dr. García Donato, 6	Sucre, cafè.
69	SUPERMERCADOS ECONATURE S.L	Carrer Emilio Baró, 1	Cacau, sucre, cafè.

Canal HORECA (hostaleria i restauració):

Nº	Nom/Raó sociall	Domicili	Productes de comerç just que ofereixen
1	BODEGAS VALERO	Carrer Pallater, 51	Cafè.
2	CASA DE L'ORXATA	Carrer Gorgos 11-15B	Cafè, sucre.
3	CONTRASTE COMERCIO SOSTENIBLE S.L.	Carrer Viejo de Xirivella, 11	Cafè, sucre.
4	NOVATERRA CATERING, SLU	Carrer Viejo Xirivella, 11,3	Cacau, cafè, sucre, infusions.
5	PIZZERÍA TONY'S	Carrer Pintor Genaro La Huerta 37-9.	Gelats.
6	STARBUCKS	Carrer San Vicente Màrtir, 44	Cafè, sucre.
7	STARBUCKS	Carrer de Sant Vicent de Paül, 12	Cafè, sucre.
8	STARBUCKS	Carrer de Colón, 27	Cafè, sucre.
9	STARBUCKS	Passeig de Russafa, 1	Cafè, sucre.
10	CAFETERÍA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA	Campus de la UPV	Cafè, sucre.
11	DELLA TERRA - SAVORY	Carrer del Serpis, 23.	Cafè, sucre.
12	HELADERÍAS BEN & JERRY'S	Avinguda de Pío XII , Centro Comercial Nuevo.	Gelats.
13	HELADERÍAS BEN & JERRY'S	Autopista del Saler, 16 Local 33. Centro Comercial El Saler	Gelats.
14	IBIS VALÈNCIA PALACIO DE CONGRESOS	Carrer Valle de Ayora, 5	Cafè, sucre, infusions.

Nº	Nom/Raó sociall	Domicili	Productes de comerç just que ofereixen
15	CAFETERÍA DULCINEA	Carrer Calixto Iii, 47	Café.
16	CASA MOLINO	Carrer Navarro Cabanes, 43	Café.
17	CLUB SOCIAL PUERTA DE LAS ARTES	Carrer General Urrutia 67	Café.
18	CLUB SOCIAL PUERTA DE LAS CIENCIAS	Carrer General Urrutia 65-b	Café.
19	DON PEPES BAR	Carrer Primero De Mayo (Tabernes Blanq), 24	Café.
20	FGV FERROCARRILS	Carrer Partida Xirivelleta S/N València Sud	Café.
21	HOTEL VINCCI MERCAT	Carrer De La Llanterna, 31	Café.
22	HOTEL VINCCI PALACE	Carrer Paz, 42	Café.
23	LA BODEGUITA	Carrer Juan Llorens, 60	Café.
24	LA PIAZZA ARAGÓN	Carrer Amadeo De Saboya, 34 Bajo	Café.
25	LA PIAZZA CORTES	Avinguda Cortes Valencianas, 37	Café.
26	LA TITAINA (BAJA)	Carrer Alberique, 2	Café.
27	MESÓN LAS ESPIGAS	Carrer Serrería, 9	Café.
28	ONFRI COFFEE	Carrer Doctor Waksman, 28	Café.
29	PAN DE CAFÉ	Carrer Cra Malilla, 67	Café.
30	PANARIA PANADERÍA	Carrer Sagunto, 127	Café.
31	PANARIA PANADERÍA	Carrer Convento Santa Clara, 12	Café.
32	PANARIA PANADERIA JAIME ROIG	Carrer Jaime Roig 15 B Dcha	Café.
33	REST CAF LEY DE MURPHY	Carrer Valdelinares, 4	Café.
34	RESTAURANTE HERBAMARE	Avinguda Doctor Tomas Salas, 33	Café.
35	TASCA REY DON JAIME	Carrer Rey Don Jaime (Tabernes Blanques), 2	Café.
36	TABERNES ORXATERIA	Carrer Lepanto (Tabernes Blanques), 11	Café.

Punts de venda en centres d'educació superior:

Centre	Direcció	Tèxtil.
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, ESTUDI GENERAL	Av/Blasco Ibáñez,13	Café, cacau.
LA TENDA LA NAU CAMPUS TARONGERS	Av. Tarongers S/N Campus Universidad de València Aulario Norte bajo	Tèxtil.
GESTIÓ PROJECTES UNIVERSITARIS FGUV, S.L	Plaça del Patriarca,4-1ª	Café, infusions.
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE València	Carrer Camino de Vera, s/n.	Café.
RESIDENCIA UNIVERSITARIA SAN FCO JAVIER	Avinguda Blasco Ibáñez, 55	Café.

ANEXO II: Relació de centres educatius, entitats i organitzacions empresarials i ONGD compromeses amb el comerç just.

Centres educatius

Centre educatiu	Adreça	Telèfon	Web
COLEGIO LA PURÍSIMA FRANCISCANAS	Carrer Tres Cruces, 49	963 79 23 69	https://www.lapurisimaValència.com
COLEGIO LA PURÍSIMA GRAO	Carrer José Aguirre, 33	963 67 02 58	https://www.lapurisimagrao.com
COLEGIO SAN JOSÉ	Carrer Dr. Sumsi, 5	963 73 30 84	http://sanjosehfi.es
COLEGIO SAGRADO CORAZÓN	Carrer del Mur de Santa Anna, 5	963 91 05 12	http://colegiosagradocorazon.es/
IES BENLLIURE	Carrer del Convent dels Carmelites, 13	961 20 61 35	https://ampabenlliure.wordpress.com/
IES MASSAMAGRELL	Avinguda de Blasco Ibañez, 6	961 20 62 60	http://iesmassamagrell.edu.gva.es/blogs/
IES Y FP PATRAIX - VICENTA FERRER ESCRIBÁ	Carrer de la Vall d'Uixó, 2	961 20 62 95	http://iesvicentaferrer.edu.gva.es/
IES MALILLA	Carrer Bernardo Morales San Martín, s/n.	961 20 63 10	http://iesmalilla.edu.gva.es/cms_2_5/index.php?option=com
IES AUSIAS MARCH	Carrer d'Àngel Villena, 2, A	961 20 59 30	http://www.ausiasmarch.net/es
IES ISABEL DE VILLENA	Carrer d'Isabel de Villena, 4	961 20 61 90	http://isabeldevillena.edu.gva.es/

Centres d'educació superior:

Centre	Direcció	Telèfon	Web
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA	Avinguda Blasco Ibañez, 13	963864100	https://www.uv.es/uvweb/cultura/es/centros-culturales/nave/tienda-1285873387823.html
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA	Carrer Camí de Vera, s/n.	963 87 70 00 / 963 879 176	http://www.upv.es/

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

Entitats/associacions vinculades al comerç just:

Entitat/associació	Domicili	Web
ASAMBLEA DE COOPERACIÓN POR LA PAZ	Carrer Sagunto, 1, 7	http://www.acpp-pv.org/inici
COORDINADORA VALÈNCIANA DE ONGD	Carrer Moro Zeit, 9	https://www.cvongd.org/inici/
ECOSOL	Carrer Arzobispo Mayoral, 4	http://www.ongd.es/ecosolwp/ecosol-5/
GRUPO SCOUT KIPLING	Carrer Jaime Roig, 14-16	http://www.gskipling.es/
PETJADES / ECOSOL	Carrer Tres Cruces, 49	http://www.ongd.es/petjadeswp/
SETEM C.V.	Carrer Utilel,16	http://www.setem.org/site/es/comunitat-Valenciana
MEDICUS MUNDI MEDITERRÁNEA	Facultad de Medicina de la Universidad de València. Avinguda Blasco Ibañez nº 15	http://medicusmundi.es/es/quienes-somos/asi-nos-organizamos/asociaciones/13/mediterrania
CERAI – SEDE UPV VALÈNCIA UNIVERSIDAD POLITÉCNICA DE VALÈNCIA	Camí de Vera s/n. Edificio 3C	https://cerai.org/tag/València/
PROCLADE	Carrer Soledad Domenech 12	https://www.fundacionproclade.org/delegaciones/delegacion-València-fundacion-proclade
PROYDE LEVANTERUEL	Carrer Sant Lluís Beltrán, 8	http://proyde-levanteruel.lasalle.es/
INTERMÓN OXFAM	Carrer del Marqués de Dos Aguas, 5	www.intermonoxfam.org
LA-TENDA DE TOT EL MÓN	Pasaje Vicente Moliner, 4, Sagunto, València	www.la-tenda.org
CARITAS	Plaça Cisneros, 5	https://www.caritasValència.org/
MUSOL	Plaça Jesús, 5, 3ª	http://www.musol.org/ca/que-hacemos.html
VICENTE FERRER	Avinguda Regne de València, 28	https://fundacionvicenteferrer.org/es/search/node/València
INGENIEROS SIN FRONTERAS - UNIVERSIDAD POLITÉCNICA DE VALÈNCIA	Aulario nuevo de Industriales Universidad Politécnica de València. Camino de Vera s/n.	https://València.isf.es/
SODEPAU	Carrer dels Carnissers, 8	http://www.sodepaupaisValència.org/
SOLIDARIDAD INTERNACIONAL	Carrer Poeta Campos Vasallo, 12, Alicante	https://sipv.org/comerciojusto/
UNIÓN DE CONSUMIDORES - UCE - COMUNITAT VALENCIANA	Plaça Barón de Cortes, s/n, Mercado de Ruzafa (interior 2ª planta)	http://uniodeconsumidors.org/es/inici-2/

Empreses:

Nom/Raó social	Adreça	Compromís amb el comerç just
ACTIO ACTIVIDADES EDUCATIVAS, S.L.	Carrer Mariola, 15-bajo	Té instal·lada en el seu centre de treball una màquina de vending amb productes de comerç just: refrescos i snacks.
JARDÍN BOTÁNICO DE VALÈNCIA OLOCAU-SIERRA CALDERONA	Carrer Quart, 80. Telf. 96 315 68 06/24	Consumeixen productes de comerç just.
SOCIOS PUBLICIDAD	G.V. Ramón y Cajal,37-pta.31-32	Utilitzen productes de comerç just per a elaborar el seu marxandatge.
ValènciaPORT	Avinguda Muelle del Turia, S/N	Compren cistelles de nadal amb productes de comerç just per als treballadors de l'autoritat portuària (café, xocolata, etc.).
REAS País València	Carrer Arquitecte Arnau 5 - baix (seu oficial) Carrer Joan Verdeguer 16 - Las Naves (oficina operativa)	Utilitzen productes de comerç just en els seus esdeveniments i realitzen activitats de promoció del comerç just entre els seus associats.
Empreses/entitats de REAS País Valencià (comparteixen principis del comerç just i promouen el consum responsable)		
ADIANT	Carrer de la Miraculosa	http://www.adiant.org
AEIOLUZ	Tel. 96 104 03 99 E-mail: info@aeioluz.com	http://aeioluz.com
NITTÚA	Carrer Arquitecto Arnau, 5 bajo	http://nittua.es
EL ROTGLE	Plaça Alcalde Domingo Torres, 2-1-1	http://www.elrogle.es
ESTUDIO INCLUSIVO	Carrer San Vicente Martir, 83, 3ª Planta, Puerta 16	https://estudioinclusivo.com
LES FORMIGUES LILES	E-mail: formigueslilesformacio@gmail.com	http://www.formiguesliles.es
LA REPARTIDORA	Carrer de la Torre de Miramar, nº 1 baix 3	https://larepartidora.org/
LOS SUEÑOS DE LA HORMIGA ROJA	Carrer Arquitecte Arnau, 5 bajo izq.	http://www.hormigaroja.com
RASTRO SOLIDARIO	Avinguda Burjasot, 105 pta 10	www.rastrosolidario.org
EL TAULELL	Carrer Bellus, 6-10	http://taulell.cc

ANNEX III: Relació d'activitats de sensibilització realitzades a València

Dia Mundial del Comerç Just

El Dia Mundial del Comerç Just se celebra cada any des de l'any 2013 durant el mes de maig i està organitzat per les entitats de comerç just de València, la coordinadora Valenciana d'ONGD (CVONGD) i l'Ajuntament de València. Els actes de celebració del Dia Mundial habitualment tenen lloc a la plaça de l'Ajuntament, una localització molt rellevant per la seua centralitat i per la gran afluència de persones que hi transiten; s'estima que l'impacte en la sensibilització i promoció del comerç just i el consum responsable entre la ciutadania és important. S'organitza un esdeveniment d'un dia sencer amb fira d'entitats, venda de productes de comerç just i activitats de sensibilització per a tots els públics.

Més informació sobre els actes de celebració del DMCJ de 2013 a 2019 en la web de la CVONGD.

Fira de Nadal de Comerç Just

Celebrada anualment des de fa 4 anys durant el mes de desembre. Fira organitzada per les ONGD valencianes de comerç just i la CVONGD. Durant un dia abans de Nadal s'instal·len estands de venda d'alimentació i regals de comerç just. Habitualment se situa en el cantó de la Plaça de l'Ajuntament amb el Passeig Russafa. A més de gairebé una desena de punts d'informació, degustació i venda de productes de comerç just, s'organitzen durant tot el dia altres activitats de sensibilització com actuacions de circ i sortejos. En la fira participen les ONGD Càritas, Ecosol, Petjades, La Tenda de Tot el Món, Oxfam-Intermón i Solidaritat Internacional PV.

Més informació sobre la fira de Nadal en la web de la CVONGD.

Cursos sobre compra pública ètica i comerç just

Els cursos sobre CPE s'organitzen periòdicament en col·laboració entre la CVONGD, les ONGD de comerç just, REAS País Valencià i l'Ajuntament de València. Fins al moment s'han celebrat 3 cursos, els anys 2015, 2017 i 2019. Estan dirigits al funcionariat amb competències en contractació i compra pública.

Jornades Municipis, Cooperació i Solidaritat

Fins ara s'han celebrat 3 jornades, els anys 2013, 2014 i 2017.

Més informació en la web de la CVONGD.

Mercat agroecològic i activitats de sensibilització en comerç just en la Universitat de Politècnica de València

Aquesta universitat celebra tots els dijous un mercat agroecològic, i hi dedica un dels seus estands a productes de comerç just. Però la Universitat Politècnica de València també realitza diverses activitats de sensibilització, com exposicions, tastes, xerrades, vendes, etc.

Més informació en la web de la UPV.

Altres activitats de sensibilització organitzades de manera habitual per part de les entitats de comerç just de València són, per exemple:

Activitat	Entitat	Informació
¿Y tú? ¿Consumes injusto?	SOLIDARIDAD	http://sipv.org/y-tu-consumes-injusto-València/
Promoviendo el ODS12 en centros educativos de la Comunitat Valenciana	PEJADES	http://www.ongd.es/ecosolwp/project/promoviendo-procesos-educativos-para-trabajar-el-objetivo-de-desarrollo-sostenible-12-garantizar-modalidades-de-consumo-y-produccion-sostenibles-desde-el-comercio-justo-y-el-consumo-responsable-en/
PAM A PAM, taller pràctic per a la construcció d'un mapa interactiu de l'ESS	SETEM CERAI REAS	http://www.setem.org/blog/es/comunitat-Valenciana/taller-practico-pam-a-pam
Trobada amb Laura López de la Cooperativa Manduvirá	LA TENDA DE TOT EL MON	http://www.la-tenda.org/web/encuentro-con-laura-lopez-de-la-cooperativa-manduvira-de-paraguay/
Xocolata Fallera, Xocolata Justa	PROYDE	http://proyde-levanteruel.lasalle.es/chocolate-fallero-chocolate-justo/
Campanyes i accions diverses de sensibilització dirigides a la ciutadania en general i treball en centres educatius de València	OXFAM INTERMON	Vídeo productos Tierra Madre: https://www.youtube.com/watch?v=a19hTUXWuSg&feature=youtu.be&fbclid=IwAR0ELpaqd8NmXra3e19Mh6RZ9Av41YsAkn9UTxh1KmaBGe5AbO3J-SW8TgE Vídeo sobre textil: https://www.youtube.com/watch?v=qole_Qxf3MA&fbclid=IwAR33VZ5ulMeja7Kl8dre6yct2OAR82SoqvHIdGC6-V56q3LOxhhiNyqpXg
Projectes i campanyes de sensibilització dirigides a la ciutadania en general	SETEM PV	http://www.setem.org/site/es/comunitat-Valenciana/campanas-de-sensibilizacion/
Guia del Consum Responsable a València	SETEM PV	http://www.setem.org/blog/es/consum-responsable-vc/nueva-guia-de-consumo-responsable-en-València
Centre de recursos de sensibilització sobre comerç just	CVONGD	https://www.cvongd.org/va/info/3834

ANNEX IV: Relació d'accions de comunicació realitzades a València

S'han pogut identificar nombroses webs, blogs i les xarxes socials de les diverses institucions i entitats valencianes que treballen en l'àmbit del comerç just, per exemple: La Tenda de Tot el Món, Oxfam Intermón, Solidaridad Internacional, Proyde, SETEM-País Valencià, etc. També de la CVONGD i dels mateixos punts de venda, com és el cas d'Ecorganic.

A continuació s'inclouen les webs i blogs de xarxes i entitats valencianes que treballen amb comerç just i generen accions de comunicació entorn del consum responsable:

Nº	Entitat/associació	Web
1	COORDINADORA VALENCIANA DE ONGD	https://www.cvongd.org/inici/
2	XARXA VALENCIANA DE CONSUM RESPONSABLE (Plataforma no existent)	https://blogcomerciojusto.wordpress.com/category/organizaciones-cj-xarxa-Valenciana-consum-responsable/
3	ECOSOL	http://www.ongd.es/ecosolwp/ecosol-5/
4	PETJADES / ECOSOL	http://www.ongd.es/petjadeswp/
5	SETEM C.V.	http://www.setem.org/site/es/comunitat-Valenciana
6	MEDICUS MUNDI MEDITERRÁNEA	http://medicusmundi.es/es/quienes-somos/asi-nos-organizamos/asociaciones/13/mediterrania
7	CERAI – SEDE UPV VALÈNCIA UNIVERSIDAD POLITÉCNICA DE VALÈNCIA	https://cerai.org/tag/València/
8	PROCLADE	https://www.fundacionproclade.org/delegaciones/delegacion-València-fundacion-proclade
9	PROYDE LEVANTERUEL	http://proyde-levanteruel.lasalle.es/
10	INTERMÓN OXFAM	www.intermonoxfam.org
11	LA-TENDA DE TOT EL MÓN	www.la-tenda.org
12	CARITAS	https://www.caritasValència.org/
13	MUSOL	http://www.musol.org/ca/que-hacemos.html
14	VICENTE FERRER	https://fundacionvicenteferrer.org/es/search/node/València
15	INGENIEROS SIN FRONTERAS - UNIVERSIDAD POLITÉCNICA DE VALÈNCIA	https://València.isf.es/
16	SODEPAU	http://www.sodepaupaisValència.org/
17	SOLIDARIDAD INTERNACIONAL	https://sipv.org/comerciojusto/
18	UNIÓN DE CONSUMIDORES - UCE - COMUNITAT ValènciaNA	http://uniodeconsumidors.org/es/acciones-2/rsc/

La Coordinadora Valenciana d'ONGD, a més de l'espai web específic dedicat al comerç just i un altre dedicat a la compra pública ètica, també difon informació sobre comerç just en les seues xarxes socials. En esdeveniments específics com la celebració del Dia Mundial del Comerç Just, la Coordinadora emet notes de premsa i notícies en els mitjans de comunicació. A més, des de la CVONGD s'ha promogut i finançat la realització de programes de ràdio per a promocionar el comerç just:

A les universitats, a més de les pròpies pàgines web dels seus punts de venda, existeixen alguns espais online que també contribueixen a difondre el comerç just a la ciutat de València.

A continuació s'enumeren alguns d'aquests espais:

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA	Mapa de Comercio Justo en la Universidad de València
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA	Espacio Web sobre Comercio Justo en la UPV con un mapa de los puntos de venta de productos en la Universidad politécnica.

Finalment, s'han identificat nombrosos impactes dels esdeveniments i activitats per a promoure el comerç just desenvolupats a la ciutat de València en webs, blogs, xarxes socials i mitjans de comunicació. A continuació s'enumeren alguns d'aquests espais:

Celebració del Dia Mundial del Comerç Just 2019:

- https://www.elperiodic.com/València/València-celebra-mundial-comercio-justo-talleres-puestos-venta-actuaciones-plaza-ayuntamiento_622879
- <http://www.València.es/ayuntamiento/agenda/accesiblensfAgenda/86C38FAF6DF5F3FCC12582820041BA12?OpenDocument&lang=1&nivel=4&bdOrigen=ayuntamiento/Laciudad.nsf>
- <https://www.loveValència.com/evento/dia-mundial-del-comercio-justo-en-València>
- <http://comerciojusto.org/València-dia-mundial-del-comercio-justo-5/>
- <https://www.Valenciablog.com/dia-mundial-del-comercio-justo-en-València/>
- <https://Valènciaextra.com/es/celebracion-dia-comercio-justo-València-2019/>
- <https://www.deceroadoce.es/celebracion-del-dia-mundial-del-comercio-justo/>
- https://cadenaser.com/emisora/2019/05/16/radio_València/1557999921_595077.html

Estudi-diagnòstic sobre la situació del comerç just a la ciutat de València

Fira de Nadal de Comerç Just:

- <https://agendafeminista.org/evento/comercio-justo-feria-navidad-València/>
- https://www.cvongd.org/va/info/9196-LA_FIRA_DE_NADAL_DE_COMERCIO_JUSTO_SE_INSTALA_ESTESABADO_EN_EL_CORAZON_DE_València
- <http://desdelaazotea.org/evento/fira-de-nadal-de-comerc-just/>
- https://cadenaser.com/emisora/2018/12/14/radio_València/1544790082_644469.html

València, Ciutat pel Comerç Just:

- <https://Valènciaplaza.com/València-ciudad-por-el-comercio-justo>
- <https://www.lasprovincias.es/València-ciudad/València-titulo-ciudad-comercio-justo-20190402123705-nt.html>
- https://www.elperiodic.com/València/València-declarada-ciudad-comercio-justo_615285
- <http://www.hosteleriaenValència.com/noticias.asp?id=3610>
- <https://www.lavanguardia.com/vida/20190516/462284369063/las-ongd-celebraran-este-sabado-que-València-es-ciudad-por-el-comercio-justo.html>
- <https://www.noticiasde.es/comunidad-Valenciana/València/València-es-declarada-ciudad-por-el-comercio-justo/>

ANNEX V: Delegacions i serveis municipals de l'Ajuntament de València que han participat en el desenvolupament del diagnòstic

N	Regidoria / Delegació	Servei / Organisme
1	Delegación de Deportes	Fundación Deportiva Municipal de València
2	Delegación de Agricultura, Huerta y Pueblos de Valencia	Servicios de Pueblos de València
3	Delegación de Participación Ciudadana y Acción Vecinal	Servicio de Descentralización y Participación Ciudadana
4	Delegación de Cooperación al Desarrollo y Migración	Servicio de Cooperación al Desarrollo y Migración
5	Delegación de Envejecimiento Activo	Servicio de Personas Mayores
6	Delegación de Igualdad y Políticas de Género y LGTBI	Servicio de Igualdad y Políticas Inclusivas
7	Delegación de Juventud	Servicio de Juventud
8	Delegación de Educación	Servicio de Educación
9	Delegación de Comercio	Servicio de Comercio y Abastecimiento
10	Delegación de Contratación	Servicio de Contratación
11	Delegación de Salud y Consumo Responsable	Oficina Municipal de Información y Defensa del Consumidor

www.ideas.coop

Síguenos: